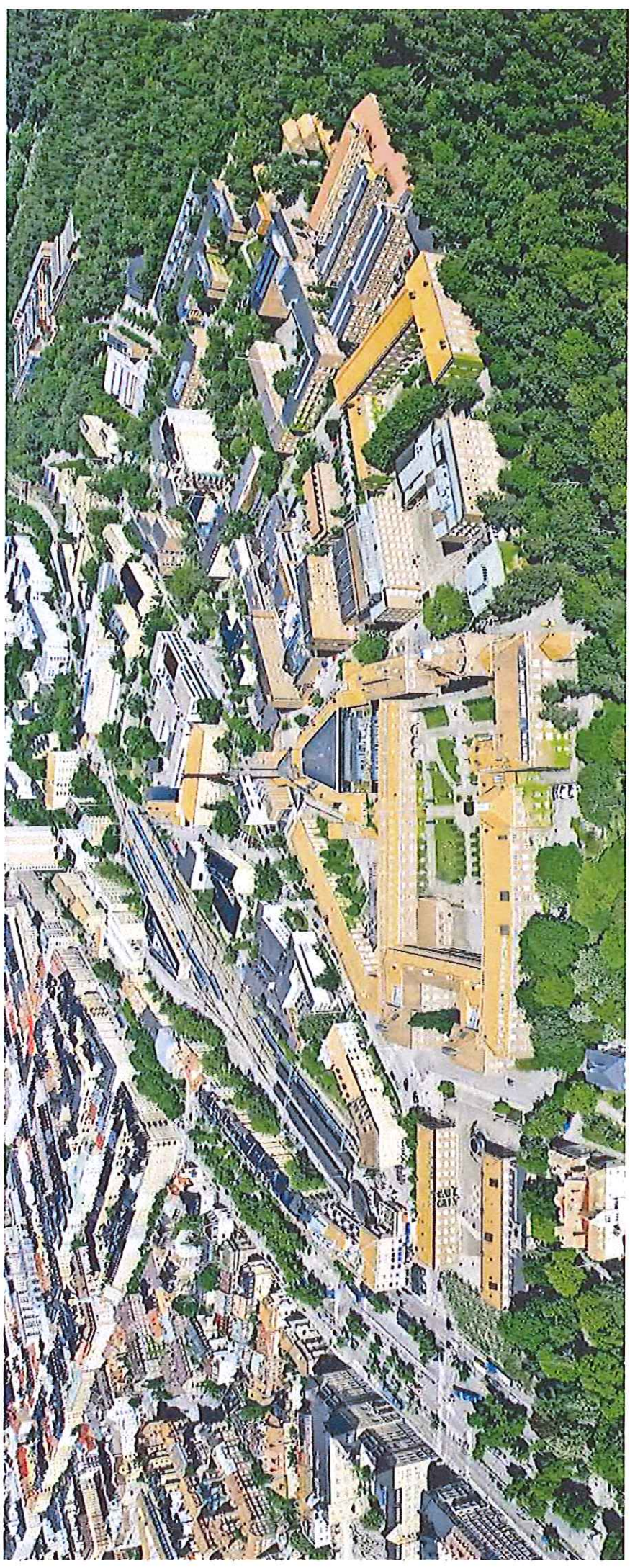
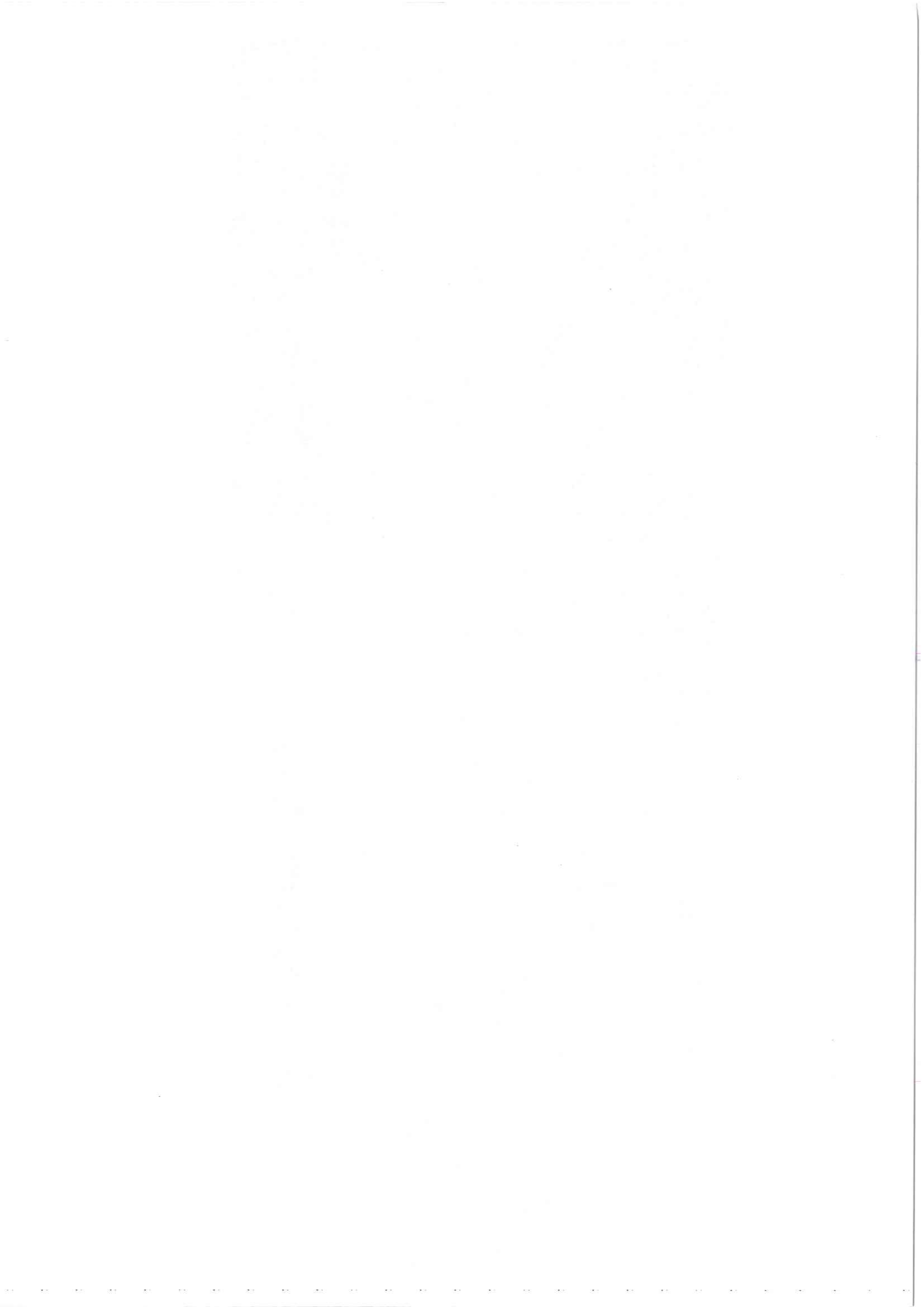

Österns stadsdel utvärdering
Regionrådet, Konstellat
2014 - 07 21
Dnr 2014-53-1518

LANDSKAPS- OCH KULTURMILJÖANALYS AV KTH CAMPUS OCH DESS OMGIVNING 2013-11-22

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Bakgrund, syfte och avgränsning	5	7 KTH Campus rumsliga dimensioner	27
<ul style="list-style-type: none">- Bakgrund- Syfte- Innehållsmässig och geografisk avgränsning		<ul style="list-style-type: none">- Campus som del av stadslandskapet- Stråk- Siktlinjer och landmärken- Noder- Karaktärsområden- Östra campus södra delen- Östra campus norra delen- Västra campus- Triangelparken med anslutande landskapsrum- Maskinkvarteret	
2 Metod	6	8 Sammanfattande övergripande värdebeskrivning	35
<ul style="list-style-type: none">- Divemetoden- Innerbäcksmetoden- Metoder för landskapsanalys		<ul style="list-style-type: none">- Stadslandskapet- Campusområdet- Byggnaderna	
3 Nulägesbeskrivning	7	9 Osquldas väg	33
<ul style="list-style-type: none">- Fastighetsgränser / markägoförhållanden- Nuvarande användning- Topografi och bebyggelsestruktur- Grönstruktur, vegetation och parker- Offentliga platser, gaturum och stråk		<ul style="list-style-type: none">- Beskrivning- Tolkning- Värdering- Aktivering- Sammanfattning	
4 Landskaphistorik	13	11 Teknikringen	38
<ul style="list-style-type: none">- Topografi och bebyggelsestruktur- KTH Campus framväxt- Djurgårdens Kungliga jaktpark- Valhallavägen och stadsfronten- Institutionsbältet- KTH Campus		<ul style="list-style-type: none">- Beskrivning- Tolkning- Värdering- Aktivering- Sammanfattning	
5 Bebyggelsens framväxt	16	12 Brinellvägen	41
<ul style="list-style-type: none">- 1899- Hovjägärbostället- 1930- Lallerstedts KTH- Utbyggnad, expansion över tid- 1976- 2013		<ul style="list-style-type: none">- Beskrivning- Tolkning- Värdering- Aktivering- Sammanfattning	
6 Kulturhistoriska lagrum och förutsättningar	22	12 Triangelparken	44
<ul style="list-style-type: none">- Kulturminneslagen (KML)- Byggnadsminnen (3 kap.)- Fornlämningar- Miljöbalken- Plan- och bygglagen, PBL- Riksintresse- Byggnadsminnen i KTH Campus- Kulturhistoriskt skydd i detaljplan inom KTH Campus- Kulturhistoriska klassificering- Områdets kulturhistoriska värde		<ul style="list-style-type: none">- Beskrivning- Tolkning- Värdering- Aktivering- Sammanfattning	
		13 Källförteckning	45

Landskaps- och kulturmiljöanalysen är framtagen av:

Beställare:
Akademiska hus, genom Karin Ahlén

Ansvariga:
Nivå Landskapsarkitektur AB, genom Jonas Berglund Landskapsarkitekt LAR/MSA och Klara Isling Landskapsarkitekt MSA

Per Nelson Byggnadsvårdsbyrå, genom Per Nelson Byggnadsantikvarie SPBA

Referensgrupp:
Stockholms stadsbyggnadskontor
Stockholms stadsmuseum

1 BAKGRUND, SYFTE OCH AVGRÄNSNING

Bakgrund

I de berördakvarteren finns byggnader uppförda i etapper från 1900-talets början till 2000-talet, alla uppförda av namnkunniga arkitekter. Inom KTH-området finns bebyggelse uppförd från 1800-talets andra hälft och framåt.

KTH utvecklas och förtätas. Begreppet "levande campus", som lanserades i utvecklingsplanen år 2000 är ett viktigt mål för denna utveckling. Etableringen och införlivandet av nya icke tekniska högskolor inom området har gett positiva effekter för en mer dynamisk miljö.

I den senaste utvecklingsplanen från 2009 slås fast att en av de viktigaste strategierna för att utveckla attraktiviteten för området är att tillföra boende.

En förstudie har genomförts där ett antal lägen för nya bostadsbyggnader identifierats. Dessa lägen har valts i dialog med KTH och utifrån en analys av var bostäder kan fogas in utan att stå i vägen för en framtida expansion av forskning eller utbildning. Tillsammans med Stockholms stad har en planprocess inletts där bostadsägarna studeras vidare med sikte på ett antal nya detaljplaner (Dp) för bostäder inne på KTH Campus.

Stockholms stad har med förstudien som grund fattat beslut att gå vidare med detaljplaner för fyra områden med inriktning att tillföra sammanlagt minst 350 nya studentbostäder till KTH Campus. Parallellt med förstudiearbetet har AH genomfört en byggherreinbjudan för att finna intressenter till att utveckla, bygga och förvalta studentbostäderna.

En viktig utgångspunkt är att de stora kvaliteter som finns i den befintliga miljön tas tillvara och vidareutvecklas genom de nya byggnaderna. På KTH finns byggnader från 1900-talets början fram till idag, alla uppförda med hög arkitektonisk klass vilket ger den rika och värdefulla miljön som upplevs idag. Syftet med denna landskaps- och kulturmiljöanalys är att beskriva dessa värden och hur dessa kan utvecklas och förstärkas genom nya tillägg på Campus

I den planprocess som nu pågår för delar av KTH-Campus har Stockholms stad begärt en landskaps- och kulturmiljöanalys som stöd för beslut, prioriteringar och utformning av ny bebyggelse.

Syfte

Syftet med landskaps- och kulturmiljöanalysen är att ta ett helhetsgrepp kring KTH-områdets och den närmaste omgivningens historia och kulturhistoriska värden – enskilda byggnader, gatu- och kvartersstruktur, parkrum, omgivande bebyggelse m.m.

Syftet är också att belysa vilka landskaps- och kulturhistoriska värden som fortfarande är visuellt möjliga att se och uppleva och därmed har större betydelse att föra med sig in i en framtida förändrings- och utvecklingsplan och för kunna avläsa områdets historia. Det är även relevant att beskriva och analysera vilka värden i KTH-området som är av riksintresse och/eller av mer lokalt intresse. I beskrivningen för de olika delområdena förs resonemang kring vilka kulturhistoriska byggnadsvärden och naturvärden som kan gå att utveckla eller förstärka. På så vis kan kulturmiljöanalysen användas som ett konstruktivt underlag för vidare planarbete inom KTH campus.

Syftet med kulturmiljöanalysen med värdebeskrivning är att så tydligt och koncist som möjligt redogöra för de kulturhistoriska och fysiska värdena inom KTH-området samt inom respektive delplaneområde för de fyra detaljplanerna.

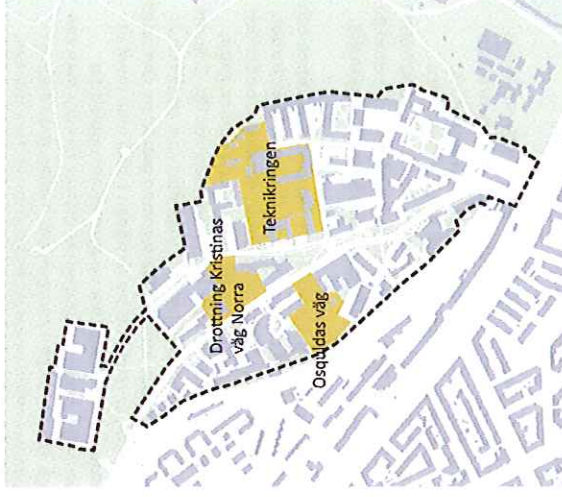
Innehållsmässig och geografisk avgränsning

Kulturmiljöanalysen behandlar KTH-området, enligt kartor nedan, men fokuserar på de olika delområdena för planerad studentbebyggelse med bebyggelse, närmast omgivande gator, ingående parkmark, platser och gröntstråk som möter området i norr söder öster och väster. De två intilliggande områden som pekats ut som värdebärande inom riksintresset Nationalstadsparken med Djurgården, Vallhallavägen Roslagsbanan kommer att beröras i relevanta delar. Den bebyggelsemiljö som finns inom KTH-området kommer att beskrivas i stort i den mån den relaterar direkt till delområdena. Kartan illustrerar analysens geografiska avgränsning.

För att sätta in vissa aspekter av den fysiska miljön i ett större sammanhang kan utblickar göras, t.ex. för att belysa vilken betydelse olika kulturhistoriska värden har i ett större perspektiv

KTH Campus vid stenstaden och i Norra Djurgården

Studerade delområden

2 METOD

Arbetet har bedrivits i ett samarbete mellan byggnadsantikvarie och landskapsarkitekter i syfte att på bästa sätt belysa platsens karaktär och kvaliteter med byggnader i parklandskap. Arbetet har inletts med flera platsbesök och en studie av nuläget. Parallellt har inläsning av områdets historik och tidigare utpekade byggnads- och naturvärden genomförts. Därefter har ett beskrivnings- och analysskede vidtagit. Under projektets gång har flera avstämningsmöten hållits med Akademiska Hus och Stockholms stad samt Stockholms stadsmuseum. Arbetet har även muntligt redovisats och presenterats för projektets anlitade arkitekter och landskapsarkitekter för de olika delområdena vid seminarier och arbetsmöten i enlighet med Divemetodens arbetsätt, se nedan.

Divemetoden

Divemetoden är en metod som utvecklats för att arbeta med kulturarvet som en kvalitet vid stadsplanering och förvaltning och som en funktionell utvecklingsresurs. Metoden innebär samarbete mellan olika fackkompetenser. Stor vikt läggs vid samverkan och kommunikation och god förmedling under arbetsprocessen och redovisning av resultaten. Analysens beskrivande, tolkande, värderande och akiverande eller möjliggörande steg baseras på de förhållningssätt som gängse används bl.a. inom landskaps- och byggnadsanalys (som t.ex. Unnerbäckmetoden nedan).

B

BESKRIVA DESCRIBE

Beskrivning av delområdets historiska karaktär byggnader, utvecklingsdrag och kännetecken.

T

TOLKA INTERPRET

Beskrivning av delområdets historiska betydelse samt speciellt betydelsebärande och förmedlande egenskaper.

V

VÄRDERA VALUATE

Beskrivning av områdets kulturhistoriska värden samt utvecklingspotential sårbarhet och förändringskapacitet.

A

AKTIVERA/MÖJLIGGÖRA ENABLE

Kort sammanfattning av analysen och de viktigaste aspekterna som ska bidra till planarbetet eller byggnadsutvecklingsprocessen.

S

SAMMANFATTA

Kort beskrivning av områdets handlingsmöjligheter med förslag och idéer för förvaltning och utveckling.

Unnerbäckmetoden

Är en arbetsmetod för att identifiera en bebyggelsemiljöns kulturvärden utifrån kunskap och upplevelse och som presenterats i boken Kulturhistorisk värdering av bebyggelse av Axel Unnerbäck (Riksantikvarieämbetet 2002). Metoden används som ett verktyg för definiering av kulturhistoriskt värde och har en uppdelning i tre steg:

Identifikation - Beskriva områdets historiska utveckling.

Bearbetning - Analysera avläsbara avtryck från olika tidsperioder i området,

Värdering - Identifiera värdebärande byggnader, miljöer och deras karaktärsdrag och uttryck och vad som är möjligt att avläsa och uppleva av dessa kvaliteter.

Metoder för landskapsanalys

Under rubriken nulägesbeskrivning beskrivs campus KTH's struktur vad gäller planmönster, grönsstruktur, offentliga rum, gator och stråk. Underlag utgörs av kartmaterial, flygfoton och inventeringskartor upprättade vid fältinventeringar. Till denna beskrivande del fogas en landskapsarkitekterisk beskrivning, baserad på historiska kartor och bilder, samt en landskapsanalys.

Landskapsanalys är utförd i en "lynchsk" tradition och är anpassats till capusområdets skala och komplexitet. Analysen omfattar stråk, gränser, områden, noder och landmärken. Stråk kan till exempel vara leder, gator, vägar, stigar m m längs vilka människor rör sig. Gränser är linjära element som inte uppfattas som stråk och är betydelsefulla för att hålla samman områden. Områden i sin tur, är relativt stora områden i vilka man mentalt kan gå in i och som har en gemensam uppfattbar karaktär. Noder är strategiska platser till vilka man kan gå. De är vanligen knutpunkter mellan stråk eller en koncentration av karaktärsfulla objekt. Landmärken, slutligen, är en typ av punkterferenser, fysiska element av varierande skala som i kontrast till omgivningen särskiljer sig visuellt.

Motivet till valet av landskapsanalysmetod är att den kompletterar nulägesbeskrivningen, beskrivningen av historiska dimensioner och den kulturhistoriska beskrivningen med en rumsliga och funktionsinriktad beskrivning av området.

Stråk

Gräns

Områden

Nod

Landmärke

3 NULÄGESBESKRIVNING

Centralt i staden men ändå undandraget ligger KTH på sitt berg i Lill-Jansskogen. Östermalms bebyggelsefront slutar tvärt och Valhallavägens trafikerade esplanad förmedlar med sina fyrdubbla träbräder kontakten med Norra Djurgården och Lill-Jansskogen. Snittet där Kungliga Tekniska Högskolan möter staden är kort. På östra sidan flankerar Sofiahemmet indraget bakom parkträd och smidesstaket och på den västra funktisbebyggelsen och den indragna Östra Station. Det mest utmärkande är kanske strömmarna av människor i det informella och stökiga stadsrum som bildats då trädraderna fått ge vika för bussterminal och trafikplaneringar. Klockan elva, en vardag i november passerar, enligt SL:s statistik från 2009, 9 000 på- och avstigande kollektivresenärer T-banestationen Tekniska Högskolan, Östra Station och roslagsbussarnas hållplatser. Av dem är tusentals verksamma på campusområdet som studenter, lärare, forskare, anställda på forskningsinstitut och administrativ personal. KTH utgör därmed en av de större arbetsplatserna på Östermalin. Tar man sig väl förbi folkvimmel vid Valhallavägen och upp i campusområdet,

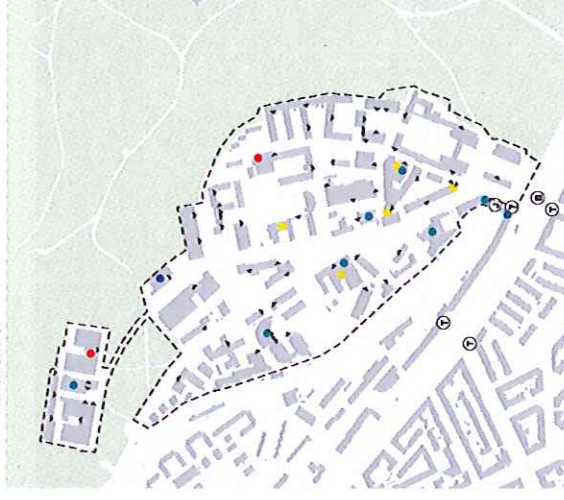
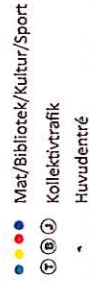
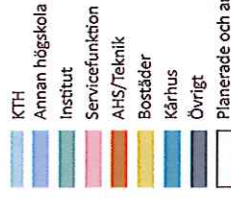
möts man av en egen stad i staden. En grön och sammanhållen stadsdel med egen identitet, väl definierad av topografi, grönskan och arkitekturen.

Fastighetsgränser / markögrförhållanden

KTH:s campusområde utgör en del av Norra Djurgården. Området som är ca 30 ha stort gränsar till Kungliga nationalstadsparken inrättades 1995 och är världens första nationalstadspark. Läget intill Nationalstadsparken med sina höga natur-, kultur- och rekreationsvärden ger både stora miljökväliteer, men begränsar även campusområdets möjligheter att expandera. Marken ägs av staten genom Statens fastighetsverk men omfattas sedan 1809 av den kungliga dispositionsrätten och förvaltas av Akademiska hus. Inom området finns fastigheter som ägs och förvaltas av andra aktörer. Röda Korset och CBI utgör egna fastigheter. Stockholms stad är väghållare för Drottning Kristinas väg och ansvarar för drift- och skötsel av gatumarken.

Nuvarande användning

Inom campusområdet finns förutom Kungliga tekniska högskolan ytterligare fyra högskolor etablerade; Dans- och Cirkushögskolan, Operahögskolan, Försvarshögskolan och Röda Korsets sjuksköterskeskola. Statens provningsanstalts (SP-koncernen) har tre forskningsinstitut inom området; Träteknik, YtKemiska institutet och Cement och betong institutet. Inom området finns även, förutom ett antal mindre hyresgäster, kårhus, student- och forskarbostäder samt lokaler för Akademiska hus administration och förvaltning samt caféer och restauranger.

funktioner och målpunkter

Restaurang syster och bror

instititioner

Topografi och bebyggelsestruktur

KTH campus är som tidigare beskrivits, beläget på en höjdstreckning i Liljans-Skogen. Den kuperade terrängen och de två markanta förkastningsbranterna i öster och väster har givit förutsättningar för bebyggelsens placering. Tekniska högskolan började uppföras år 1912 efter en allmän arkitekttävling utlyst av 1906 års statliga byggnadskommité. Både i programskrivningen och i jurymotiveringarna där Erik Lallerstedts förslag "Nec spe nec metu", Utan hopp utan fruktan, belönades med första pris, lyfts terränganpassningen, respekten för djurgårdsnaturen och kopplingen till staden fram. I prismotiveringarna skriver juryn:

"Enligt nämndens mening är detta förslag synnerligen väl anpassat efter terrängens egenskaper och byggnadsstansens form, med iakttagande av det i programmet uttalade önskemålet, att byggnaderna måste förläggas så nära Valhallavägen som möjligt."

Erik Lallerstedt beskriver själv förhållningssättet till terrängen på följande sätt:

"Det är denna bergsplatå samt denna böjda begränsning åt öster, som i mycket varit bestämmande för hela byggnadskomplexets placering och massutformning."

Med utgångspunkt i topografin placeras de första byggnaderna för att bilda tre gårdsrum, Borggården (1), Kemigården (2), och väster därom den triangulära Laboratoriegården (3). Här introduceras både en planstruktur och en relation mellan terräng och byggnader som ska komma att förvaltas och varieras över tid. Till den rektangulära Borggården fogas på 1930-talet administrationsbyggnad och bibliotek vilka bildar en länkande gårdsbildning (4) mot Valhallavägen.

Bostadshus (5) för laboratorievaktmästare, byggnader för fysiska och fotografiska institutionerna byggs stegvis ut fram till 1950-talet och nya gårdar, Teknologgården

(6) och fogas till rumssekvensen. Under 1970-talet läggs ytterligare nya keminstitutioner (7) till mellan personalbostäderna och Kemigården och slutför gårdssekvensen i öster.

Vid den fortsatta bebyggelseutvecklingen byggs planmönstret stegvis på i västlig riktning längs Osquars backe, viken ursprungligen var tänkt som angräningsgata, och nya institutionsbyggnader relateras både till terrängen och till de böjda fasadlivet.

Bebyggelsen närmar sig efter hand Röda korsets sjukhus (8) i nordväst. En solfjärderformad struktur med en ursprung för Röda korsets sjukhus och kulle utbildas mot Drottning Kristinas väg och Brinellvägen. Planformen ger upphov till karaktäristiska lätt triangulära rumsbildningar.

I campusområdets västra del, närmast Roslagsbanan är planmönstret mer slumpmässigt. Området beskrevs av Erik Lallerstedt som

"... Rimboan med sitt högskolebyggnadernas entréområde korsande spår och sin uppställningsplats för vagnar m.m. ett från arkitektonisk synpunkt allt utom värdat grannskap."

Här strukturerar de glest placerade byggnaderna för Statens Provingsanstalt och Kårhuset (10) området. Västra Campus bebyggs successivt ut från 1940-talet, även här med en anpassning till terrängen. Tydligast i den norra delen av området och i stråket närmast Drottning Kristinas väg.

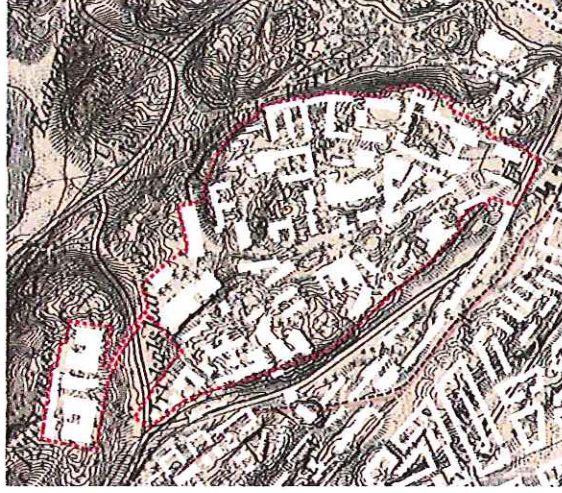
1861 karterades Norra Djurgården av Topografiska Corpsen. Nivåkurvorna på denna karta överensstämmer i stora drag med dagens grundkarta. På ett fåtal ställen har bebyggelsen sprängts ner i terrängen, vilket givit upphov till bergsskäringar, men i stort kan sägas att topografin inom campusområdet i sin helhet är intakt.

Östra förkastningsbranten

KTH Campus bebyggelse

Topografiska Corpsens karta från 1861 med 2013 års bebyggelse

Grönstruktur, vegetation och parker

Vegetationen inom KTH Campus är varierad och består av sparad och kompletteringsplanterad naturmarksvegetation, formella trädgårdsanläggningar i monumental skala och intima mindre anläggningar i en slags trädgårdsskala. Förhållningssättet sätts redan av 1906 års byggnadskommitté som i programskrivningen för tävlingen skriver:

"I syfte bland annat att så mycket som möjligt spara på det upplåtna områdets växande skog bör byggnaderna förläggas på södra delen af området och så nära Valhallavägen som förhållandena medgifva..." "... all möjlig hänsyn till bibehållandet av platsens och angrensande område af Kungl. Djurgårdens karaktär af park toges vid uppdragandet av ritningar till de föreslagna byggnaderna samt placering av byggnadsplatsen."

Ek, björk och i viss mån tall dominerar och utgör en karaktärsnärlig stomme i den norra delen av campusområdet förädlade naturmark. Formellt gestaltade planteringar med hortikulturellt präglat växtmaterial återfinns främst i den syvästra delen av området.

I den norra delen finns mer eller mindre sammanhängande stråk av hällmark och hävdad naturmark. Ett viktigt stråk löper från Lill-Jansskogen i nordost, via Röda Korsets park och vidare i ett hällmarksparti mellan Brinellvägen och Drottning Kristinas väg. Från Röda Korsets kulle löper ett annat gröntstråk vidare upp mot Oskuldaskulle i väster. Stråket har övervägande parkprägel med undantag för Röda Korsets kullens norra sida som i karaktär mer ansluter till naturmarken i nordost. I nordväst finns ett samlat område dominerat av ek, en slags ekpark, med inslag av planteringar i anslutning till entréer och gångstråk. Maskinparken i norr, ritad av Walter Bauer, är planerad som en landskapspark inom campusområdet men utgör en del av Nationalstadsparken.

Stråket söder om Triangelparken kan karaktäriseras som en blandning av sparade naturmarkspartier och parkplanteringar.

Campus clou utgörs av sekvensen av gårdar från Valhallavägen lindarkad och norr ut fram till Kemigården. Grönskande och symmetriskt anlagda klassicerande gårdar, med vattenanläggningar och skulptural utsmyckning interfolieras av strama stenlagda gårdar. Här dominerar växtmaterial av formklippt avenbok. Även fasaderna har en grön karaktär med vitdvin klättrande på de röda tegelfasaderna. De formella anläggningarna och parkerna håller mycket hög klass och är gestaltade av sin tids ledande arkitekter och landskapsarkitekter Borggården, ursprungligen kallad Stora gården, och den anslutande Tessinggården är ritade av Erik Lallerstedt. Den fridiga Engelska parken öster om Teknologgården, med rhododendrongrupper och japanska lönnar är troligen ritad av Erik Lundberg. Röda Korsets parkanläggning, ursprungligen med en spegeldamm som centralt motiv, är ritad av landskapsarkitekt Ester Claesson.

I anslutning till och som en del av Sven Markelius och Uno Åhréns kårhus från 1930, finns en trädgårdsanläggning med vattenspel. Samtliga

nämnda anläggningar, utom kårhusets förfallna trädgård, är upprustade i fri förmylelse. I anslutning till Försvarshögskolan finns en enkel men karaktärsfull parkanläggning. Till dessa parkanläggningar kan läggas den mer fritt gestaltade Kemigården med sin rad av lind och strödda björkar, den informella landskapsparken vid personalbostäderna i nordost och den nyligen anlagda Triangelparken.

Utmärkande för KTH Campus är även den rika förekomsten av mindre trädgårdsanläggningar och uteplatser. Främst bör nämnas den stenlagda serveringen vid restaurang Syster och Bror, skuggad av ett storvuxet ginkoträd, och uteplatsen vid Q-husets servering, med skulpturer omgivna av perennplanteringar. I anslutning till de flesta huvudentréer och gårdsrummen mellan institutionsbyggnaderna finns många exempel på finstämt formgivna uteplatser. Bland de mest karaktärsfulla är strimmöningsgården på norra sidan av Maskinsektionen.

KTH Campus gröntstruktur

Schema för gröntstruktur

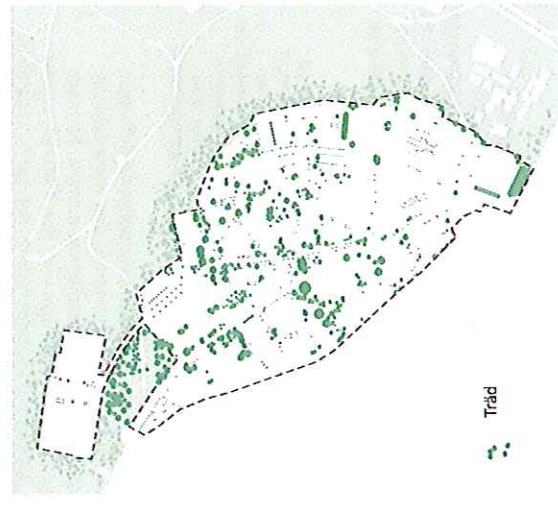

Flygbild från Norra Djurgården in mot KTH Campus

Det karaktärgivande trädbeståndet inom campusområdet utgörs av den värdade naturmarken med sitt bestånd av ek, tall och björk i gräsbottnen. Tillsammans med de sparade naturmarkspartierna utgör den en landskapliga stommen i området. Den trädinventering som genomförts av Akademiska hus 2006 ger vid handen att området karaktärsmissigt domineras av ek, björk och tall. Av de totalt 856 inventerade träden utgör ek, björk och tall tillsammans en tredjedel av det totala beståndet. Den största delen av ekarna, som utgör en tiondel av beståndet, uppskattas vara över 50 år gamla. Björk utgör nära en femtedel av trädbeståndet och präglar, tillsammans med eken, den norra delen av campus.

Traditionen från 1906 års byggnadskommitté att respektera och utnyttja naturmarken finns uttryckt i texten på Walter Bauers ritning i anslutning till utbyggnaden av Bergssektionen, daterad 1967:

"Naturmarken söder och sydost om Bergsvetenskap befrias från samtliga buskar, ris (tydligt) och självsädda lövträd. Gallring utföres även av större träd (efter utstämpling). Berghällar

biotillägges. Jordlager som avlägsnas från höllarna, utbreddes på de grovplanerade ytorna omedelbart söder och sydost om nybyggnaden, där det är önskvärdt att en blivande grasmatta redan från början får samma struktur som angränsande naturmarks örtmatta."

Beståndet av lövträd, främst ek har en visuellt sammanlänkande funktion i campusområdets fritt placerade i bebyggelsestrukturen.

I den härdgjorda södra delen av campus har parkträden om möjligt än större betydelse för att hålla ihop campusmiljön.

Del av ritning av Walter Bauer, 1967, med text om naturmark (AD)

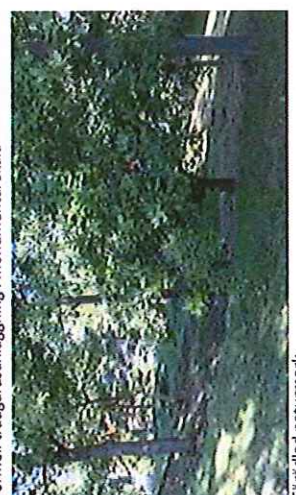
Ester Claessons park, Röda Korsets sjukhus

Intim mindre anläggning i trädgårds skala

Formell trädgårdsanläggning i monumental skala

Förädlad naturmark

Visuellt åskådliggörande av trädens betydelse, Västra campus

Visuellt åskådliggörande av trädens betydelse, Drottning Kristinas väg

Erik Lundbergs engelska park

Offentliga platser, gaturum och stråk

Det stora flödet av människor och transporter inom KTH Campus kanaliseras av områdets gaturum, platsbildningar och informella stråk. Offentliga hårdgjorda platser utgörs främst av de monumentala gårdarna och platsbildningarna som ingår i, och utgår från Erik Lallerstedts bebyggelse i den östra delen av campusområdet. I kontakt med den grönskande Borggården ansluter i söder ett torg mellan två byggnadskroppar i tegel, ursprungligen disponerade av KTH's administration och bibliotek. Platsen, som är formgiven av Erik Lallerstedt, består av en övre bredare terrass, belagd med smågatsten och prydd av ett brunnskar i brons av Carl Milles, från vilken två breda trapplopp i granit leder ner till den lägre liggande formlippta lindarkaden invid Valhallavägen.

Norr om Borggården ansluter Teknologgården formgiven av Nils Ahrbom och Helge Zimdal. Gården består av två delar, en länkande kliformad del som förmedlar planstrukturens svängda rörelse och övergår i en öppen storskalig plats belagd med smågatsten i enkel geometrisk mönstring. Teknologgårdens enda

accenter är skulpturgruppen Naturkraften av Stig Blomberg och krans av pyramidalmar i den sydöstra delen. Väster om Teknologgården ligger en platsbildning gestaltad av landskapsarkitekt Åsa Drougge med skulpturer av Tomas Karlsson. Platsen tolkar Osquars backes karaktär och ansluter på ett lågmält sätt till Teknologgårdens tema med en enkel gatstenbeläggning med trädgrupper och skulpturer.

Längre väster och norr ut på campusområdet avtar ambitionsnivån vad gäller omsorgsfullt gestaltade markbeläggningar gradvis och platsbildningar och stråk får en enklare, mer funktionsbetonad karaktär. Parkeringsplatser och asfalterade lastplatser dominerar både i den centrala delen av östra campus och i västra campus inre. Ett undantag utgörs av platsen i anslutning till KTH-hallen där en monumental terrängtrappa i granit och stenbelagd yta skapar en viktig platsbildning i den norra delen av campusområdet. Platsen och trappan, ursprungligen byggd i markegel, är gestaltad av Lasse Johansson och Mikael Uppling och ritad av landskapsarkitekt Jörgen Orback.

Teknikgården

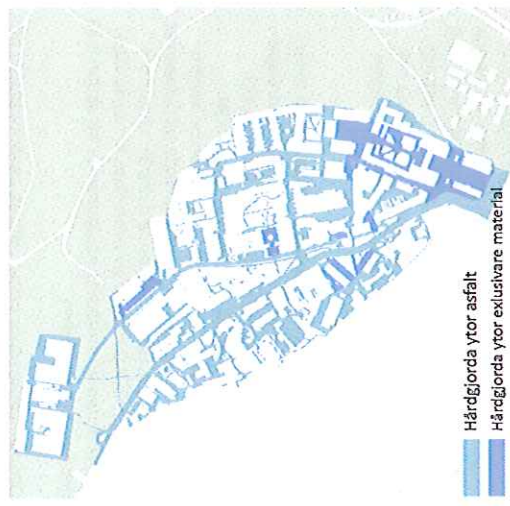
Plats vid Osquarsbacke

Teknologgården

Plats vid KTH-hallen

Hårdgjorda ytor asphalt
Hårdgjorda ytor exklusivare material

Hällar av granit på Borggården

Trädgård vid kärhuset

Funktionsyta i östra campus

Gaturummen är strukturerade i två grenade system; Drottning Kristinas Väg med Brinellvägen i väster och Osquars backe med Teknikringen i öster. Namngivning svarar inte mot den upplevda dragningen. Drottning Kristinas väg med Brinellvägen utgör den äldsta och tydligast landskapsanpassade vägsystemet och kan spåras på äldre kartor.

Drottning Kristinas väg börjar i Valhallavägen i söder, parallellt med systemet av gårdaroch platsbildningar. Gatan löper i ett jämt fall upp till en korsning och viker av mot nordväst i en svacka i landskapet. Gatan grenar sig vid Triangelparkens i Brinellvägens gatustråk i öster, som följer den fallande terrängen ner mot Maskinparkens tvärgående dalstråk. Väster om Triangelparken fortsätter av Drottning Kristinas väg i ett stråk upp på områdets höjdpunkt för att sedan falla ner mot Maskinparken.

Osquars backe utgör ursprungligen angöringsgatan till den första bebyggelsen på KTH campusområde men har under 1900-talets bebyggelseutveckling utvecklats till ett eget stråk. Som namnet antyder stiger gatan från korsningspunkten där Drottning Kristinas väg viker av mot väster i ett jämt fall mot nordost.

Teknikringen utgör både en förlängning av Osquars backe och tvärstråk mot Drottning Kristinas väg och Brinellvägen.

Tre karaktärer präglar systemet av gator på campusområdet. Drottning Kristinas väg utgör den tydligaste och mest väldefinierade gatan med sin sektion med körbana belagd med asfalt och betongplattbelagda gångbanor. Bebyggelsen längs gatan är orienterad i gatans längsriktning med undantag för vidningen mellan Försvarshögskolan och restaurang Syster och Bror. Längs gatan finns förgårdsmark och naturmark i stråk vilket ger gatan en grönskande karaktär och inordnar i campus generella karaktär. Drottning Kristinas väg planeras ingå i ett större sammanlänkande vägsystem, den så kallade Akademiska landsvägen.

Brinellvägen överensstämmer i princip med Drottning Kristinas vägs sektion, men har en kort alléplantering i den södra delen, för övrigt den enda formella gatuplanteringen inom området.

Osquars backe utgör karaktärsnämnt mot satsen till Drottning Kristinas väg; gatan har en informell stråkcharakter, utan definierade gångbanor, där trafikslagen blandas på den generella smågastensbeläggningen. Mot fasaderna finns en variation av klippta häckar och gräsmattor med formklippta planteringar. Gatan vidgar sig i platsbildningar och tydliga stråk in mot sekvensen av gårdsbildningar i öster. Enhetligheten i materialbehandling där olika varianter av granit i form av smågaststen, storgaststen och hållar mönstrar ytan och ger en sammanhållen och vårdad karaktär.

Då stråket formellt övergår i Teknikringen vidtar den konventionella gatusektionen med köryta och trottoar belagd med asfalt och kansten av granit. Även södra Teknikringen har denna karaktär i motsats till norra teknikringen som uppfattas upplevs som ett mycket informellt stråk där parkeringsplatser, angöringsytor och köryta flyter ihop.

Vid sidan av det sammanlänkade systemet av platsbildningar, gaturum och stråk finns inom området ett finmaskigt system av formella och informella gångstråk i parkmarken som möjliggör att hitta den närmaste vägen mellan olika målpunkter.

Stråk vid Hovjägerboistället

Drottning Kristinas väg

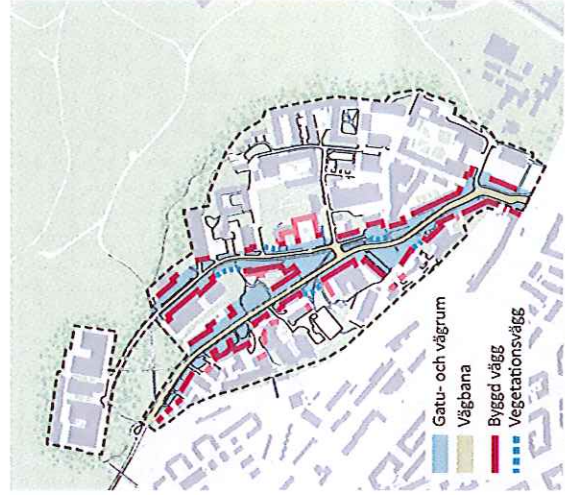
Brinellvägen

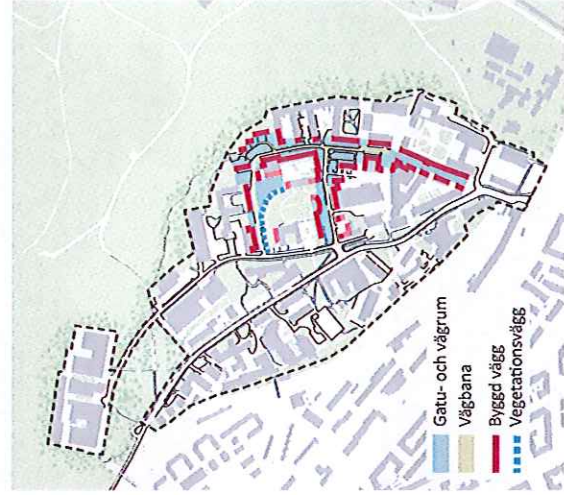
Osquars backe

Teknikringen

Drottning Kristinas väg och Brinellvägen

Osquars backe och Teknikringen

4 LANDSKAPSHISTORIK

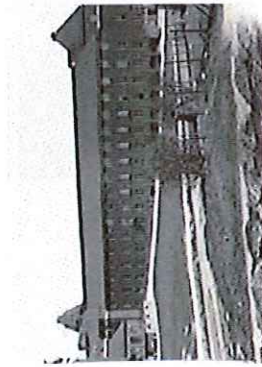
T

Topografi och bebyggelsestruktur

Campusområdets bebyggelse är organiserat med utgångspunkt i områdets topografi. Områdets samlade karaktär - bebyggelse, topografi och vegetation - hänger tätt ihop med de topografiska förhållandena. Den plats som av 1906 års byggnadskommitté valde för att bygga en ny modern teknisk högskola beskrevs på följande vis:

"Den plats, byggnaderna skulle komma att upptaga, faller enligt detta förslag utanför det egentliga parkområdet vid Ugglevikskällan samt den vackra skogen närmast denna, och utgöres terrängen på det nu föreslagna området till större delen av skogsfri bergmark. Till detta parkområde leda tvänne huvudvägar, som delvis begränsa byggnadsplatsen, nämligen en öster utefter Sofiahemmets tomt, Margaretavägen, samt en västlig, Rilismarskalksvägen. Från Valhallavägen skulle leda en huvudentré upp mot huvudbyggnaden, som ligger på den högsta bergsplåten. På båda sidor om denna väg hava den elektro-fysiska institutionen och byggnaden för bergsvetenskap tänkt placerade. Bakom huvudbyggnaden hava de övriga byggnaderna sin plats. För att ekonomiskt bättre utnyttja terrängen samt för att erhålla bästa möjliga belysningsförhållanden hava de sakkunniga tänkt sig huvudbyggnaden mindre sammanträngd än enligt kommitténs förslag och försedd med tvänne flyglar."

I citatet sammanfattas de landskapliga förutsättningarna som gavs av djurgårdslandskapet: den kuperade terrängen, vägstrukturen och närheten till natursköna landskapspartier som Ugglevikskällan. Området benämns på äldre kartor som Stora Björnåset och är en del av Norra Djurgårdens karaktäristiska sprickdalslandskap. Sprickbildningar i urberget, förkastningar, har givit områdets grovstruktur med dalstråk interfolierade av höjdsträckningar i nordvästlig-sydostlig riktning. När inlandisen tog sig norrut slipades landformerna. I slutet av stenåldern, ca 2500–1800 f.kr, börjar området resa sig ur havet och ett skårgårdslandskap med slipade berghällar framträdde. Landhöjningen och ursvallningen av det finkorniga lermaterial har gett förutsättningar för en rik vegetation i de låglänta och fuktiga lerstråken i dalgångarna. Mellan de kargare höjdpartierna och dalstråken finns morän och grövre jordarter. Campusområdet och dess närmaste omgivning präglas fortfarande av Norra Djurgårdens typiska struktur, ett dramatiskt landskap med bergssträckningar omgivna av dalstråk.

(ATA)

Topografin inom KTH Campus, historiska bilder (ATA)

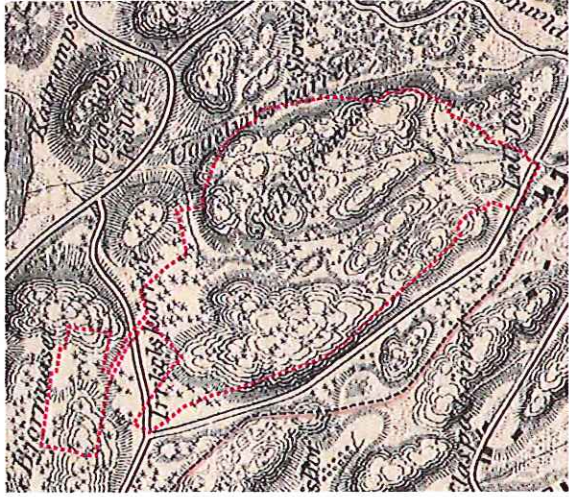
(SSM)

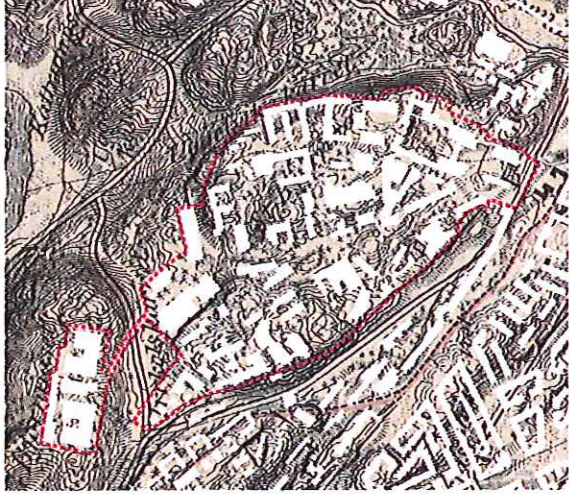
(ATA)

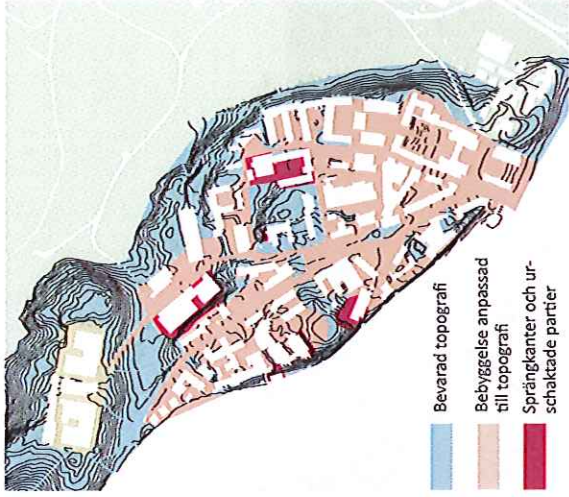
Topografin inom KTH Campus, idag

Topografiska Corpens karta från 1861 med området inritat (SSA)

1861 + 2013

Bevarad topografi
Bebyggelse anpassad till topografi
Sprängkanter och urschaktade partier

KTH Campus framväxt

Fyra landskapshistoriska lager präglar campusområdet och dess närmaste omgivningar: Norra Djurgårdens rekreationslandskap med den kungliga jaktparken, Norra Djurgårdens institutionsbälte, det sena 1800-talets stadsbyggande med Lindhagens plan och stenstadsfronten. Grunden är sprickdalslandskapet. Hävdan av detta landskap, främst etableringen av den kungliga jaktparken på senare hälften av 1600-talet utvecklar områdets parklika struktur som under senare delen av 1800-talet utnyttjas för etablering av vetenskapliga institutioner och andra publika inrättningar som Sophiahemmet och Stodion. Den snabbast expanderande institutionen är Kungliga Tekniska Högskolan. Gränsen mellan staden och Norra Djurgården blir över tiden mer och mer tydlig i och med den tilltagande urbaniseringen. Stenstadens front och esplanadsystem utgör i dag mötet mellan de två landskapen. "Skikten" i landskapet och fysiska ytringar av det historiska brukandet är fortfarande läsbara och utgör aspekter av områdets riksintressen för kulturmiljövården.

Djurgårdens Kungliga jaktpark

Norra Djurgårdens rekreationslandskap med den kungliga jaktparken skapades av Karl XI, som inhägnade hela Norra och Södra Djurgården som ett sammanhållet hjorthägn. Staketet, två meter högt och två mil långt behövdes som skydd mot rovdjur och för att hålla hjortarna inom området. Staketet stod kvar fram till 1820-talet då det revs. Den befintliga ängsmarken hägnades men åkermark lades igen. Odlingslandskapet omvandlades under hjortarnas hårda betestryck mot en öppnare och mer parklik karaktär. Gran och sly betades ner medans äldre grova ekar lämnades. De organiserade drevjakterna krävde god organisation under ledning av hovjägare som logerades på uppförda boställen inom området. Campusområdets bevarade topografien, hovjägerbostället och den skarpa gränsen mot stenstaden utgör spår från jaktparken som är läsbara än i dag.

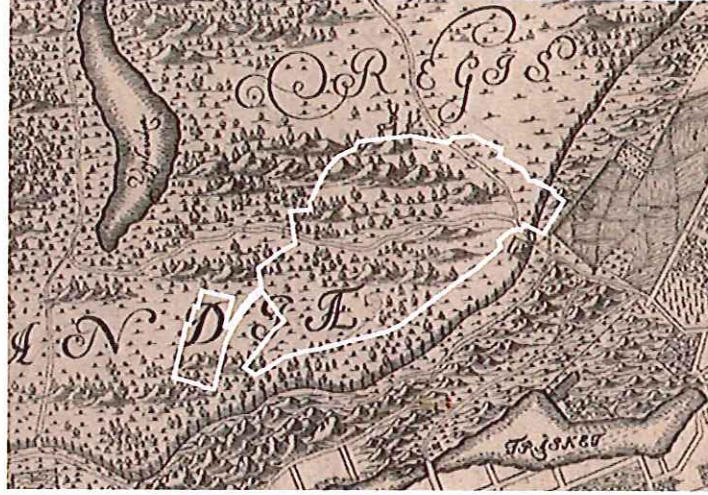
Djurgårdens kungliga jaktpark

1689, kartan visar schematisk jaktparkens struktur med öppna beteslandskap och kuperade skogspartier (LM)

Valhällavägen och stadsfronten

Söder om campus KTH löper Valhallavägen. Den fyradiga gränsesplanade är ett resultat av det sena 1800-talets stadsbyggnadskonst. Med trolig inspiration från Haussmanns omdaning av Paris läggs ett system av esplanader och bergsparker ut, anpassat till Stockholms topografiska förutsättningar. Systemet av esplanader skulle underlätta kommunikationen, förbättra hygienien och förhindra brand. Valhallavägen, ursprungligen tänkt att länka till Karlaplans stjärnplats, byggs ut i etapper mellan 1882-1911. Gatan planerades som den mest förnåma esplanaden med en 65-meter breda sektion med fyrdubbla lindrader. Esplanadsystemet utgjorde stommen för det sena 1800-talets utbyggnad av Östermalm med sin palatsliknande bostadsbebyggelse.

1702, Djurgårdens kungliga jaktpark med staket, KTH Campus i ungefärligt läge (SSM)

Esplanadsystemet och det sena 1800-talets stadsbyggnad

Sturegatan korsar Valhallavägen mot den nybyggda stadion, 1912 (SSM)

Institutionsbältet

I och med 1809 års statsvälvning övergår Djurgården i statens ägo. I avtalen mellan Karl XIV Johan och staten regleras att Norra och Södra Djurgården för evärdliga tider ska stå under kunglig dispositionsrätt och administreras av Kungliga Djurgårdens Förvaltning. Under andra hälften av artonhundratalet utnyttjas den kungliga dispositionsrätten för att ge plats för en rad institutioner på Norra Djurgården. Exempel på institutioner är Bergianska trädgården, som flyttar till Frescati 1885, följd av Vetenskapsakademien, Naturhistoriska Riksmuseet och Skogshögskolan 1917. På campusområdet och i den omedelbara närheten finns tre exempel på de parklika miljöer som skapas när institutioner etableras i djurgårdsnaturen: Sophiahemmet från 1889 ritat av Axel Kumlien, Stadion från 1912 ritat av Torben Grut och Röda Korsets Sjukhus från 1927 ritat av Carl Westman. När KTH:s första byggnader uppförs 1914 relaterar anläggningen med de sammanbyggda huskropparna med symmetriskt gestaltade gårdar och trädgårdar till både Sophiahemmet med sin promenadpark och Stadions monumentala byggnadsfront. I placeringen av Röda Korsets Sjukhus manifesteras tydligt den kungliga dispositionsrättens inflytande. Röda Korsets sjukhus med sin kulle av naturmark och parkanläggning ritad av landskapsarkitekt Ester Claesson utgör ett påtagligt spår av institutionsbältets glesare parklika landskap.

Sophiahemmet, 1896 (SSM)

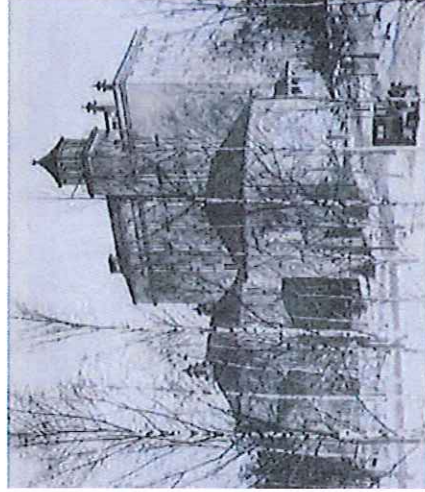
Institutionsbältet

KTH Campus

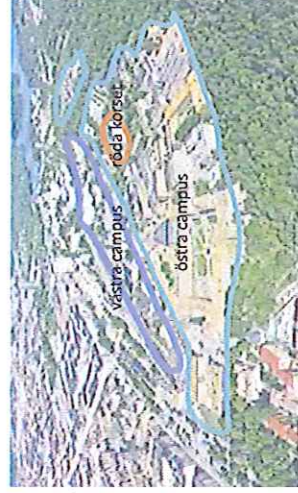
En statliga byggnadskommitté tillsätts 1906 för att lösa Tekniska Högskolans ökande behov av lokaler för undervisning och forskning. Norra Djurgården är etablerat som möjlig lokalisering av nya högskolor och valet faller på bergspartiet intill Stora Björnåset på Norra Djurgården. Erik Lallerstedt skriver 1917, i "Historik och beskrivning rörande nybyggnaderna":

"Från stadsplanesympunkt är området kring högskolans byggnadstomt icke ursprungligen lämpat för monumentaltbyggnad. Omgivande byggnader äro sammanförda utan tanke på helhetsverkan. Tomten är med avseende på kringsiggande gator så belägen, att de nya byggnaderna blott med svårighet kunna fastbyggas i omgivningen, och slutligen är Rimbanan med sin uppställningsplats för vagnar m. m. ett från arkitektonisk synpunkt allt utom värdigt grannskap. Dessa olägenheter uppvägas emellertid i mycket dels genom den omgivande Djurgårdens vackra parknatur, dels genom tomstens lyckliga höjdförhållanden med åt söder och Valhallavägen sluttande terräng."

Bebyggelsen ansluts till Valhallavägen, tar stöd i sprickdalslandskapet östra förkastningsbrantet intill fjärmar sig från det stökiga stationsområdet intill landformen i väster. Mellan dessa två landformer kommer under nittonhundratalet ett sammanhållet campusområde att snabbt utveckla sig. Med Liljans-skogen, topografin och den omgivande vegetationen som utgångspunkt skapas här ett "undervisningslandskap" som återspeglar Sveriges snabba utveckling från agrar och förindustriell nation till industrialiserat och urbaniserat välfärdssamhälle.

Röda Korsets sjukhus (AD)

KTH Campus

1906 års byggnadskommitté uttrycker i tävlingsprogrammet för den allmänna tävlingen för Kungliga Tekniska Högskolans nybyggnad relationen till Norra Djurgårdens landskap: *"all möjlig hänsyn tas till platsens och angränsande områdens of Kungl. Djurgårdens karaktär af park tages vid uppgrändet af ritningar till de föreslagna byggnaderna samt planeringen av byggnadsplatsen."*

I programmet för arkitekttävlingen tydliggörs ett önskvärt förhållningssätt till omgivningen: *"Särskilt torde uppmarksamhet böra riktas på byggnadskomplexets anslutning till stadsplan närmast Sophiahemmet. Östra Station och Liljans plan samt of sättet för framförandet af lämpliga vägar från detta område till parkområdet vid Ugglevikskällan."*

Stockholms Stadion, 1912 (SSM)

Kungliga tekniska högskolans entré (THE)

5 BEBYGGELSENS FRAMVÄXT

Beybyggelsens framväxt under 1800- talet i det blivande KTH-campusområde som vi upplever idag illustreras bäst genom det rika kartmaterial som finns för Stockholms vidkommande. Kartorna ger en snabb exposé över områdets utveckling under perioden från 1885 fram till nutid. Utvecklingen från Djurgårdsnatur norr om Roslagsbanan från 1884 till anläggningar för olika ändamål utplacerade i landskapet inom området.

Utvecklingen och expansionen av KTH kan följas fram till dagens alltmer tätande campusområde. På A R Lundgrens karta över Stockholm från 1885, är kvarten utstakade men stenstadens bebyggelse har ännu ej nått Valhallavägens planerade sträckning. Där KTH idag ligger inom rödprickad område var då djurgårdsnatur med stigar i skog och enstaka enklare byggnader. Svea Artilleriregementes kasern fanns som enda större byggnad norr om Valhallavägen i närheten.

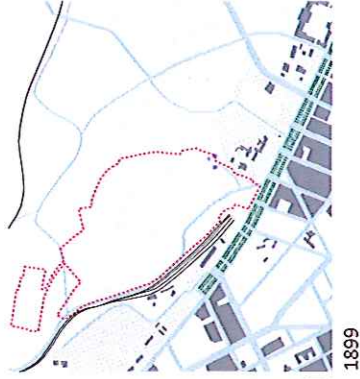
På de efterföljande kartorna visar den snabba utvecklingen fram till idag. Stadskvarten fylls efterhand på med stenhus upp mot Valhallavägen som en avslutande stadsfront med påkostade fasader mot den trädplanterade boulevarden.

Vägarna inom vårt område blir även tydligare markerade allteftersom området tas i anspråk. Områdets byggnadsutveckling beskrivs i anslutning till några utvalda kartor.

B

1885

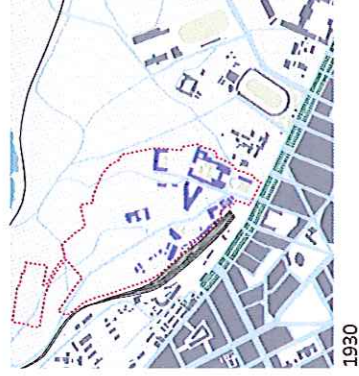
1899

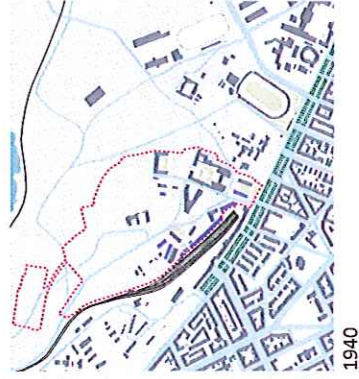
1909

1913

1930

1940

1956

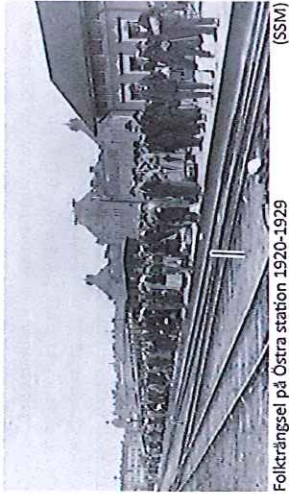

1976

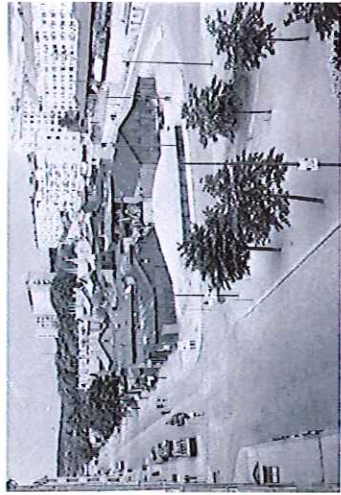
1899

Generalstabens Litografiska Anstalts karta 1899. Stockholmskarta av Alfred Bentzer.

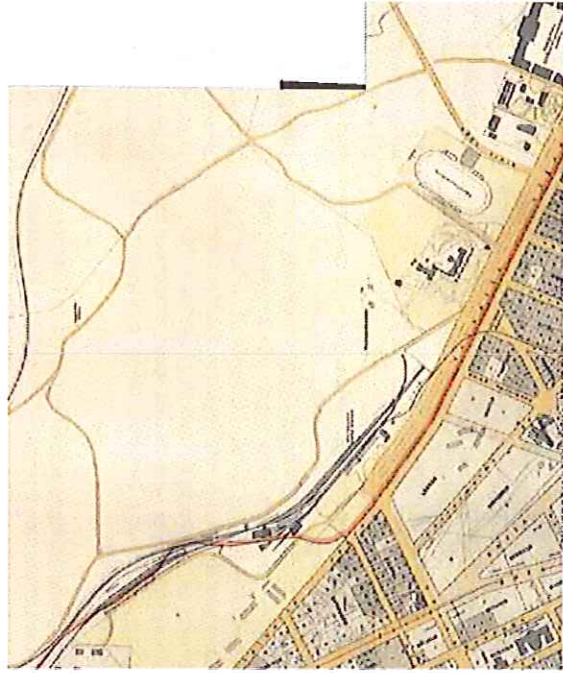
På kartan ser man Östra station med Roslagsbanans spårområde anlagd utmed västra höjdpålan samt Valhallavägen som stadsgräns med trädplanterad boulevard i norr, planerades redan 1866 i samband med Lindhagensplanen (Lindhagenplanen var en generalplan för Stockholm 1884). När bangårdsbygandet började, tänkte bolaget placera stationsbyggnaden vid nuvarande Lill-Jans Plan, men Stockholms stads krav på utrymme för en "gränsboulevard", nuvarande Valhallavägen, tvingade upp järnvägsbyggarna på berget i "oländig terräng", 4 meter över den nivå, som den tillänkta stationen egentligen skulle ha legat. Sophiahemmet och Idrottsparken, blivande Stadion, Uggleviksskolan, Hovjägerbostället är namn som står att läsa på kartan i anslutning till området.

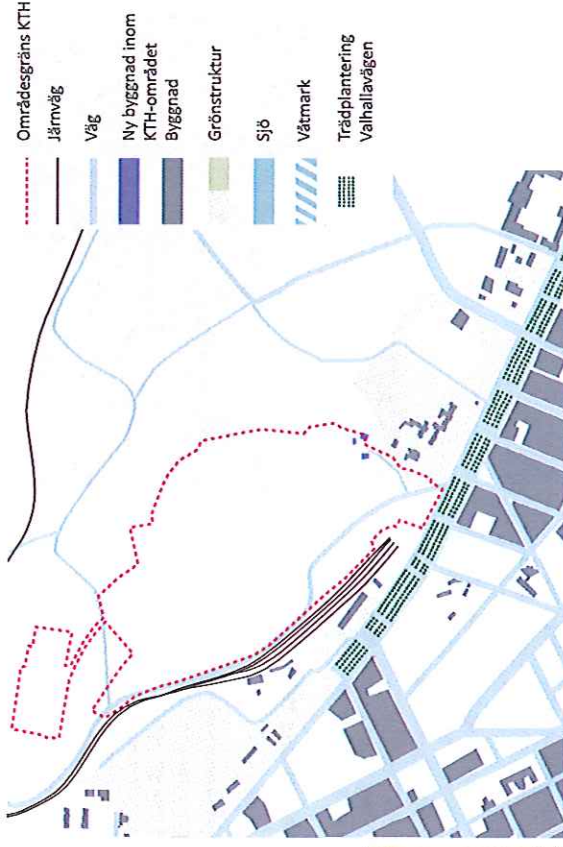
Folktränsel på Östra station 1920-1929 (SSM)

Valhallavägen och Körsbärsvägen mot nordväst. 1944 (SSM)

Karta från 1899 (SSM)

Områdesgräns KTH

Järnväg

Väg

Ny byggnad inom KTH-området

Byggnad

Grönstruktur

Sjö

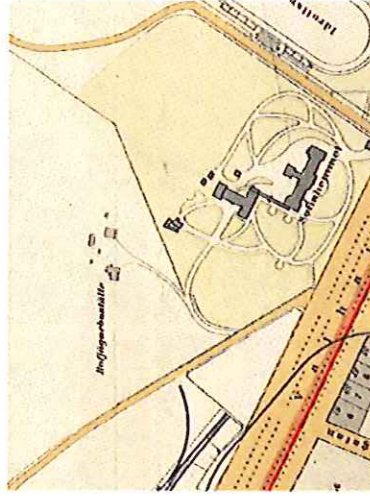
Vätmark

Trädplantering Valhallavägen

Hovjägerbostället

Hovjägerbostället utgörs av den äldsta bebyggelsen i området vars gårdsstruktur tydligt framgår på kartan från 1899. Hovjägare var tidigare benämning på en vid de Kungliga jaktparkerna eller Kungliga Djurgårdens förvaltning anställd bevakande personal. Idag är hovjägare en hederstitel som kan utdelas av det svenska hovet. Bostället låg ensamt i djurgårdsnaturen med en anslutande väg upp från Valhallavägen. Byggnaden som uppfördes 1886 ritades av Axel Kumlien, som några år senare fick uppdraget att rita det intilliggande Sofiahemmet, grundat 1889. Hovjägerbostället med gårdsanläggning, där det även under tidigt 1900-tal bedrevs krogerksamhet, låg i vägen för den planerade Tekniska Högskolan. Gården flyttades därför 1913 till sin nuvarande plats i kvarteret Forsknings på höjden väster om Drottning Kristinas väg år 1913. Bostället bedömdes förmodligen redan då ha en viktig identitetsskapande symbolvärde för området. Av kartan framgår att anlägg-

ningen bestod av flera byggnader som flyttades. Idag består gården endast av huvudbyggnad och en uthusbyggnad. Byggnadernas lägen och gårdsbildning framgår av kartorna från 1899 respektive 1930.

Detalj av Hovjägerbostället ur karta från 1899 (SSM)

Hovjägerbostället idag

1930

Påhlmans och Hanzons karta över Stockholm 1930. Utgiven av Generalstabens litografiska anstalt, reviderad av Stockholms stadsingenjörskontor genom A.E. Påhlman och Nils Hanzon.

På kartan ser vi bl.a. vägars namn, Drottning Kristinas väg, Riksmarskalkens väg, Mellanvägen. De vid tiden dominerande byggnaderna Kungliga tekniska högskolan, Röda korset sjukhem, Det 1913 år västerut flyttade Hofjägarbostället med flera byggnader. Statens Provningssalstals byggnader av arkitekt Charles Lindholm från 1920 inrättades väster om Drottning Kristinas väg med en triangelformad anlagd park framför och i putsade fasader.

Lallerstedts KTH

Bakgrund

1906 tillsattes en utredning med sakkunniga som skulle behandla den högre tekniska utbildningen. Utredningens resulterade i en arkitektävling 1911. En av förutsättningarna i tävlingen var att man önskade en plan med tydliga gränser mellan naturmark och exploaterade delar, femton förslag inkom. Tävligen avgjordes 1912 och vanns av arkitekt Erik Lallerstedt (1864-1955) med tävlingsförslaget "Nec spe, nec metu" – Utan hopp utan fruktan, där bl.a. tävlingsjuryn uppskattade byggnadens anpassning efter terrängens förhållanden. I Lallerstedts officiella beskrivning över projektet pekar han på den böjda bergsplattan åt öster som varit "bestämmande för hela byggnadskomplexets placering och massutformning"

Tekniska högskolan började uppföras år 1913 med sprängning och schaktarbeten. Byggnadskomplexet projekterades på obebyggd mark vid Lill-Jansskogen med utsträckning i norr-söder mot Valhallavägen. En linbana för underlättande av transporter byggdes även. Lallerstedts nationalromantiska byggnadskomplex började att uppföras med den södra längan och klockornet först. År 1917 var huvudbyggnaden och maskinbyggnaden i stort sett klara. På tjugotalet färdigställdes bibliotek samt kemi- och cellulosaavbyggnaderna. Admi-

Karta från 1930

Områdesgräns KTH
Järnväg
Väg
Ny byggnad inom KTH-området
Byggnad
Grönstruktur
Sjö
Våtmark
Trädplantering
Valhallavägen

B

ministrationsbyggnaden kunde slutligen invigas år 1935, samma år som byggnadsminnesförklaringen genomfördes. Lallerstedt fortsatte att verka som chefsarkitekt för KTH fram till 1943 och var ansvarig för de kompletteringar som utfördes under den perioden, Högst ansvarig var Byggnadsstyrelsen.

Beskrivning

De olika huskropparna står i förbindelse med varandra genom loggior, trappor och arkader. Fasaderna bryts av valv och gårdar som öppnar upp monumentaliteten. Tegelfasadernas arkitektur bygger på ett växelspel mellan de olika delarna. Kärnan i Lallerstedts anläggning är Stora gården och Laboratoriegården. Fasadariktaturen berikas av konstnärlig utsmyckning i sandsten. Den stora gården faller rytmiskt mot söder, altaner och terrasser växlar med gräsmattor, trappor och symmetriskt anlagda gångar.

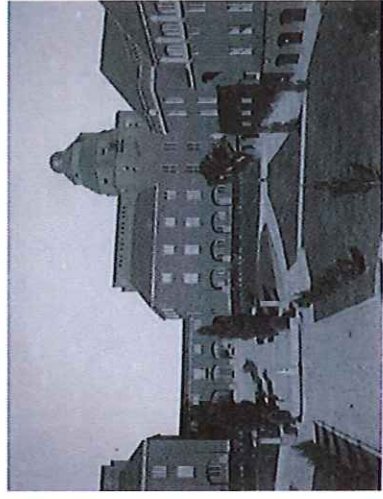
Den genomarbetade exteriören motsvaras i interiörerna av samma monumentalitet. Trapphus med putsade

valv, långsträckt entréhallar och korridorer gavs en individuell prägel och har utsmyckats med väggmålningar, smidesarmatur och dricksfontäner. Administrationsbyggnad och bibliotek bildar högskolans entré på ömse sidor om den stora trappan och flankerar Milles brunnskar. Efter huvudanläggningens uppförande har ett stort antal institutionsbyggnader uppförts i kvarteret runt omkring och idag utgör komplexet en mindre stadsdel i kanten av Lill-Jans skogen.

Utbyggnad, expansion över tid

1925-42

Under efterföljande år sker utbyggnader. Från början samlades bebyggelsen utmed förkastningsbranten i öster i enlighet med utbyggnadsplaner 1925 och 1927. Redan här såg man problem med närheten till Röda korsets sjukhemsbyggnad som hämmade expansionen norr och västerut. Gårdsmotivet upprepades vid de nya utbyggnaderna på KTH. Lokaltyper som inte inrymdes inom denna ordning placerades väster därom på ömse

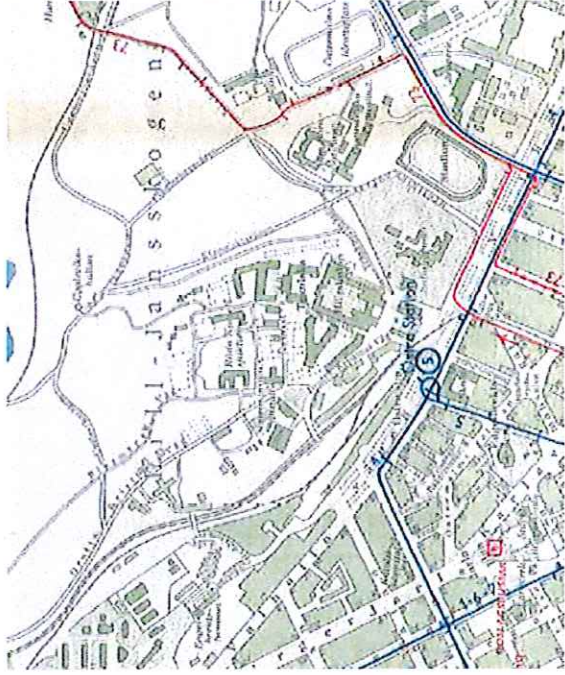
Borregården

(THB)

sidor om Röda korsets sjukhem med park. Samtidigt som Biblioteket och kanslibyggnaden uppfördes i söder vid Valhallavägen byggdes det nya Kårhuset hundrafem-tio meter västerut i en helt ny arkitekturstil. "Den vita funktisen" till Stockholmsutställningen 1930. Cellulosa-laboratoriet hus 10 byggs. Nya utbyggnadsplaner antas 1935 och 1941, Flygteknik byggs, utbyggnad av kemi. 1940 års utredning om den tekniska undervisningen ledde även till en expansiv utbyggnad av KTH som svarade upp mot tidens samhällsutveckling. I området öster och norr om Röda Korsets sjukhem föreslås friliggande byggnadslameller i parklandskap. Vars idé delvis förverkligas i de små bostadshusen vid Teknikringen som stod färdiga 1947. Nya vägar i området föreslås även, liksom påbyggnader av ursprungsanläggningen på grund av markbristen, vilket inte genomförs. Vägstrukturen inom KTH utgår från tre vägar som strålar ut från entreplatsen och norr ut från Valhallavägen. Dessa vägar är naturligt inpassade i det kuperade landskapet. Drottning Kristinas väg utgör en genomfartsväg. Brinellvägen utgår från Drottning Kristinas väg vid Triangelparken och har en annan karaktär med gångbanor och kantsten. Osquars backe utgår från entreplatsen och utgör ett huvudstråk för gående inom ursprungsanläggningen KTH

Röda korsets sjukhem 1927

Röda korsets sjukhem uppfördes 1927 och ritades av Carl Westman i nära samarbete och efter ett program upprättat av doktor John Rissler som utvecklade vår svenska sjukhustyp. Sjukhemmet är den byggnad som präglat området med sin utmärkande vertikaltitet, inspirerad av amerikansk byggnadsställning i så kallat blocksystem. Att bygga på höjden hade även en ekonomisk och utrymmebesparande fördel på tomten och gav även möjlighet för Westman att skapa en iögonfallande och kraftfull arkitektur i stadsbilden. Byggnadens höjd krätsades även på sina håll som störande i landskapet. Röda korsets sjukhem blev vårt första sjukhus av vertikaltyp. Anläggningen innehöll sjukhus med sjuksköterskeskola samt kapell. Byggnadens ändamål, markens beskaffenhet och närheten till Tekniska Högskolan hade enligt Westman styrt utformningen. Den sluttande tomten som innebar sprängningsarbeten gav samtidigt material till byggnadens sockel och trädgårdsmurar

Karta från 1956

vid markbehandling. Den parkliknande tomten som idag är skyddad, gestaltades av Ester Claesson, landets första kvinnliga trädgårdsarkitekt. Med sina gulbeiga putsade fasader står byggnaden i skarp kontrast till Tekniska Högskolans nationalromantiska mer horisontellt vilande tunga röda tegelarkitektur. Röda korsets sjukhemsverksamhet och anläggningens nära placering

Röda Korsets sjukhem

med Tekniska högskolans anläggning och de helt skilda verksamheterna har påverkat KTH:s framväxt och utformning och styrt utvecklingen och expansionsföretagningar allt sedan dess planering på 1920-talet. Se tidigare avsnitt om Kunglig dispositionsrätt.

Kårhuset

Kårhuset är en av de första offentliga funktionalistiska byggnaderna i Sverige och invigdes i samband med Stockholmsutställningen 1930. Kårhuset på KTH ritades av arkitekterna Uno Åhrén och Sven Markelius. Båda arkitekterna var kända som landets främsta förespråkare för funktionalismen. Kårhuset var på många sätt brytande när det uppfördes. Det moderna formspråket med avskalade slutna fasader skiljer sig markant från KTH:s huvudbyggnad i nationalromantisk stil samt Röda korsets sjukhem och Statens provningsanstalt som är uppförda i 1920-talsklassicism. Utbyggnaderna som tillkommit på Kårhuset under åren har varit väl anpassade och i dag anses hela anläggningen vara av högsta arkitektoniska värde. Byggnaden förklarades som byggnadsminne 2012.

Kårhuset

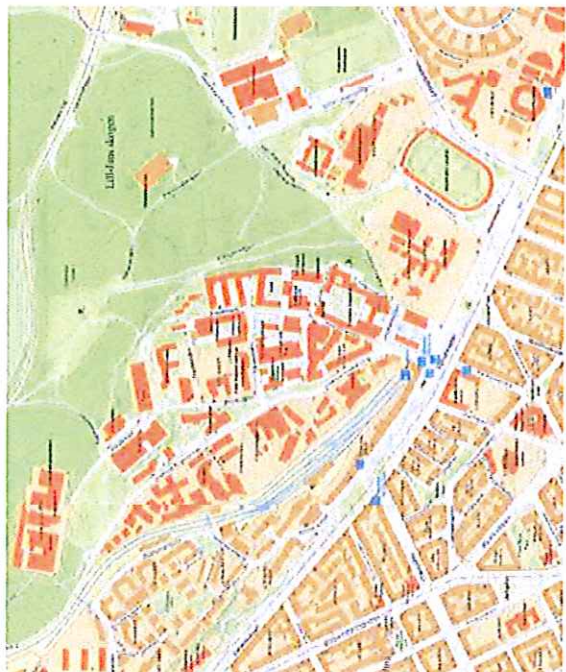
2013

Åren 1999-Nuläge

Under perioden 2000-2002 byggdes KTHB:s huvudbibliotek i den gamla byggnadsminnesklassade pannrumsbyggnaden från 1917, den s.k. "ängdomen" av Erik Lallerstedt. Ombyggnaden ritades av arkitekt Per Ahrbom (son till Nils Ahrbom). En tillbyggnad från 1950-talet revs och en ny smal entré och kontorsbyggnad med glasfasad uppfördes mot Osquars backe. Över det frigjorda gårdsutrymmet bakom den nya entrébyggnaden viljar på femton meter höga pelare ett nytt tak. Ombyggnaden blev mycket uppmärksamman och har erhållit ett antal utmärkelser. Samma arkitekt har även ritat den nyligen uppförda byggnaden för Väg och vatten vid Teknikringen klar 2013.

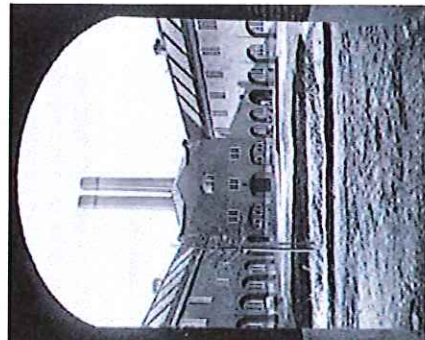
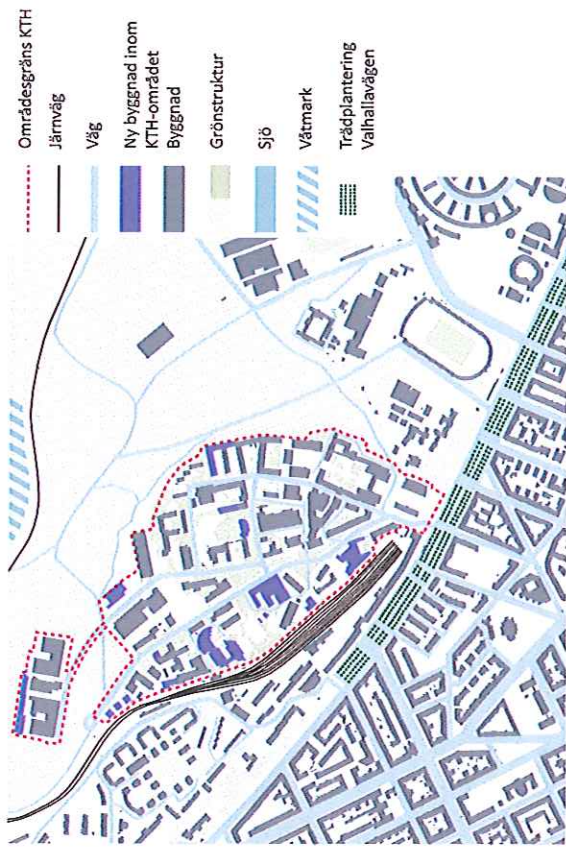
Andra betydande byggnader som satt sitt avtryck under 2000-talet är Sjuksköterskeskolans tillbyggnad till f.d. Röda Korsets sjukhem 2002 genom Gyllenpalm & Sohlman arkitekter samt Försvarshögskolans byggnader utmed Drottning Kristinas väg av Berg arkitektkontor AB.

2013 har Röda Korsets Sjukhem genomgått en omfattande ombyggnad och tiden som sjukhem och med dess avvikande verksamhet ur Tekniska Högskolans perspektiv, nu avslutats och istället inkorporerats i KTH-campus på ett varsamt och respektfullt sätt. Byggnaden heter numer KTH-huset och är säte för KTH:s samlade universitetsförvaltning. Det tillhörande kapellet har varmsamt byggts om till föreläsningssal, arkitekt, Murman arkitekter AB. Flera nya projekt pågår i planerings- och projekteringsstadier i nuläget.

(SSM)

Karta från 2013

Laboratoriegården innan KTH-bibl. (THB)

KTH-bibliotekets glasfasad mot Osquars backe

Röda Korset, Sjuksköterskeskolan

6 KULTURHISTORISKA LAGRUM OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Kulturminneslagen (KML)

Genom kulturminneslagen anger samhället grundläggande bestämmelser till skydd för viktiga delar av kulturarvet. Lagen innehåller bland annat bestämmelser för skydd av värdefulla byggnader liksom fornlämningar, fornlämnad, kyrkliga kulturminnen och vissa kulturföremål

Byggnadsminnen (3 kap.)

I tredje kapitlet av kulturminneslagen finns bestämmelser om byggnadsminnen, hur de inrättas och vilket skydd de har, samt i vilken mån de får ändras. En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde får förklaras som byggnadsminne av länsstyrelsen. Bestämmelserna får också tillämpas på parker, trädgårdar eller andra anläggningar.

Bestämmelserna i 3 kap. reglerar skyddet för den del av vårt kulturarv som utgörs av de kulturhistoriskt värdefullaste byggnaderna och anläggningarna som inte ägs av staten. Bestämmelserna är ett starkt instrument som ska ge ett långsiktigt skydd. Av detta följer att lagens tillämpning måste vara restriktiv och att urvalsfrågor och konsekvensbedömningar måste ägnas stor omsorg. I beslut om byggnadsminnen anges de skyddsbestämmelser som gäller. Dessa talar om på vilket sätt en byggnad eller anläggning ska värdas och underhållas, samt i vilka avseenden den inte får ändras. Länsstyrelsen kan medge undantag från skyddsbestämmelserna om det finns särskilda skäl för det.

Den ursprungliga anläggningen, Tekniska Högskolan samt Kårhuset utgör Byggnadsminnen inom området.

Fornlämningar

Fornlämningar är skyddade i enlighet med bestämmelser i lagen och får inte skadas. I lagen anges vad som är en fast fornlämning, vilken utbredning en sådan har och hur tillståndsprövningen går till. Länsstyrelsen beslutar om fornlämningar och Riksantikvarieämbetet beslutar om fornlämnad. Den som på något sätt vill ändra en fast fornlämning måste ha länsstyrelsens tillstånd.

Miljöbalken

Vid sidan av plan- och bygglagen har även miljöbalken stor betydelse för kulturmiljövården. I miljöbalken anges att värdefulla natur- och kulturmiljöer ska skyddas och värdas. Hit hör de cirka 1 700 områden som är av riksintresse för kulturmiljön. KTH-campusområdet ligger inom riksintresset Stockholms innerstad med Norra Djurgården som omfattas av miljöbalkens skydd mot påtaglig skada på kulturmiljön. Miljöbalken ska främja en hållbar utveckling så att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö. Alla som avser att på något sätt påverka miljön ska skaffa sig den kunskap som behövs, vidta skyddsåtgärder och välja en plats som är lämplig för att uppnå minsta möjliga intrång och olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Miljöbalken ska enligt kap 1 tillämpas så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och värdas. I kap 3 regleras vad som gäller för områden av riksintressen för kulturmiljö och i kap 4 för vissa stora områden, som i sin helhet är av riksintresse på grund av de natur- och kulturvärden som finns i området. I kap 6 finns bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar, där påverkan på bland annat landskap, kulturmiljö och kulturarv ska beskrivas inför beslut enligt en rad olika lagar. Ett mark- eller vattenområde får förklaras som kulturrerservat i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade landskap enligt kap 7.

Plan- och bygglagen, PBL

Kommunerna har ansvar för kulturmiljövården, bland annat utifrån bestämmelserna i plan- och bygglagen. Plan- och bygglagen reglerar bland annat användning av mark- och vattenområden och hur den byggda miljön skall utvecklas och bevaras.

”Ändringar av byggnaden ska enligt 8 kap. 17 § PBL utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas, och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara. Enligt 8 kap. 13 § PBL får byggnaden inte heller förvanskas. Enligt 8 kap. 14 § ska byggnaden underhållas så att dess särart bevaras. Underhållet ska anpassas till byggnadens värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt samt till omgivningens karaktär.”

Enligt Plan- och bygglagen får inte särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse förvanskas. Stads museets bedömning är att förvanskningförbudet kan tillämpas för byggnader som har blå- och grönmärkrets på den kulturhistoriska klassificeringskartan. Prövning mot Plan- och bygglagen sker dock alltid i bygglovsprocessen. För all bebyggelse gäller även varsamhetskravet som innebär att underhåll och ändringar ska utföras så att man tar till vara och anpassar sig till byggnadens kulturhistoriska värden. Plan- och bygglagen gäller alltid, både exteriör och interiör, även om åtgärderna inte kräver bygglov. Fastighetsägaren eller byggherren är ansvarig för att lagen efterlevs.

För området Byggnadsminnet Kungliga Tekniska Högskolan, Norra Djurgården 1:49 gäller områdesbestämmelser (Ob 87032), vilket innebär utökad bygglovsplikt avseende om- och tillbyggnad samt rivning av befintlig bebyggelse.

Riksintresse

Planområdet ligger inom Riksintresseområde för kulturmiljövården AB 115 Stockholms innerstad med Djurgårdens och lyster där för under MB3 kap 6§. KTH-området tillhör en av riksintressets viktiga värdeämnen; Institutionsbältet på Norra Djurgården. Området gränsar även till Kungliga Nationalstadsparken och det sena 1800-talets stadsbyggande med esplanadssystemet.

Den fullständiga texten i AB 115 med applicerbara uttryck för riksintresset för KTH har markerats med röd textfärg nedan:

AB län beslut RAÄ 1997-08-18. Revidering 2002 avseende AB 121. AB 62 har ej strukits enligt Lst 2010. Dokument uppdaterat 2013-09-11

Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115] Motivering:

Storstadsmiljö, präglad av funktionen som landets politiska och administrativa centrum sedan medeltiden och de mycket speciella topografiska och kommunikationsmässiga förutsättningarna för handel, samfärdsel och försvar. Utvecklingen inom stadsplane- och byggnadskonsten har fått särskilt tydliga uttryck med alla epoker från medeltiden till nutid väl representerade. Residensstad, domkyrko- och universitetsstad samt viktigsjöfarts- och industristad. (Stiftsstad, Skolstad).

Uttryck för riksintresset:

Uttryck för funktionen som huvudstad och förvaltningsstad alltsedan medeltiden, men särskilt från 1600-talet och framåt. **Kungliga miljöer**, byggnader för rikets och länets förvaltning, **kulturstationer och annan bebyggelse som sammanhänger med funktionerna som huvudstad** och länsstad. en medeltida storstaden med tät stenbebyggelse. Staden mellan broarna, "Gamla Stan" som i gatunät och bebyggelse främst speglar Stockholms uppkomst och utvecklingen under olika skeden av medeltiden och 1500-talet, med den äldsta delens planmönster av stora oregelbundna kvarter innanför långgatorna och den senare medeltidens karaktäristiska "revbensmönster" med små smala gränder ner till vattnet. Kyrkorna och de många husen

med medeltida murverk, gaturummens och torgens karaktär. Bevarade rester av det äldsta gatunätet på Södermalm. Kyrkor på malmarna, som genom läge, namn och till en del murverk bevarar minnet av medeltidens och 1500-talets stad. 1600-talets starkt expansiva stad, med stadsplanestruktur, de offentliga rummen och bebyggelsen. Gamla Stans yttre "årsring", med Skeppsbroleden, Nygatskvarteren och slottsområdet. Ridderholmen och Blasieholmen. Det stora reglerings- och utbyggnadsområdet på malmarna, med planstrukturer, kyrkor, offentliga byggnader och bostäder. Den förindustriella stadens spridning av verksamheter och sociala skiktning i boendet. Områden med stenhus från 1600-, 1700- och första delen av 1800-talet, både för aristokratin, den nya klassen av rika borgare och för ett lägre borgerligt skikt - stads-palats, malmgårdar, borggårdar samt även äldre parker och inslag av grönska. De lägre samhällsklassernas småskaliga trähus i stadens dåvarande ytterkanter och otiliggande delar. **Det sena 1800-talets stadsbyggande med esplanadssystemet**

och gator av olika bredd och karaktär, och byggnader i bestämda hushöjder. Villastaden, nya typer av offentliga byggnader, folkrörelsebyggnader och -miljöer, kommunaltekniska anläggningar och parker. Genombrottsgator och områden planlagda som "ny stadsdel" i enlighet med 1874 års byggnadsstadga. Den täta och enhetliga stenstadsbebyggelsen. **1900-talets stadsbyggande och bebyggelseutveckling.** Lärkstaden, Diplomatstaden, Birkastran, Röda Bergen, Kungsgatan och andra miljöer som återspeglar stadsplanering och bebyggelseutvecklingen under århundradets inledande årtionden.

Terränganpassade planer, storgårds kvarter, men även fullföljandet av den äldre rutnätstaden. Parkanläggningar och grönska, innerstadens koloniträdgårdar. Uttryck för det moderna välfärdssamhället och dess stadsbyggande, så som Gärdet, Slussen och Hötorgsciety. Smalhusområdet Abessinien i Hjorthagen. Sjöfarts-, handels- och industristaden. Hamnanläggningar från skilda tider och byggnader som hör ihop med flottan och sjöfarten. Skeppsholmen och Kastellholmen, delar av **Djurgården**, Beckholmen. Kontor, bankpalats, försäkringsbolag, varuhus och andra handels- och näringslivets byggnader. **Industrimiljöer som speglar Stockholms betydelse som industristad alltsedan 1600-talet**, bland annat Barnängen, Kungliga Myntet, Ludvigsberg,

Almgrens sidenväveri och de många bryggerierna. **Det vetenskapliga, intellektuella och religiösa livets byggnader och miljöer.** Observatoriet, den gamla tekniska högskolan och byggnader och miljöer som hör samman med det gamla universitetsområdet. Byggnader för akademier och lärda samfund. Bibliotek, utställningslokaler och de många museerna. **Institutionsbältet på Norra Djurgården.** Bergianska trädgården. Nöjeslivets, samvarons och rekreativlivets byggnader och miljöer. Teatrar och konsertsalar, Gröna Lunds tivoli och andra nöjesetablissemang. Anrika restauranger och vårdshus, ordenshus och lokaler för olika sällskap, Skansen, Fåfången, idrottsanläggningar, parker och flannörstråk. **Djurgårdens bebyggelse och rekreationslandskap,**

med rötter i 1600-talets kungliga jaktpark. Utvärldshus, slott och villor med omgivande parker från 1600- och 1700-talen och senare. **Andra Stockholmska särdrag som anpassningen till naturen, fronten mot vattenrummen och Stockholms inlopp, både från Saltsjön och Mälaren. Vyerna från viktiga utsiktspunkter, blickfång, kontakten med vattnet. De tydligt avvärbare "årsringarna" i stadsväxten. Stenstadens tydliga yttre gräns. Stadsliuett med den begränsade hushöjden där i stort sett bara kyrktornen och offentliga byggnader tillåtit höja sig över mängden. Byggnader och miljöer med anknytning till konstnärliga verk och historiska personer. (Delar av området utgör Nationalstadspark enligt NRL 3 kap 7 §).**

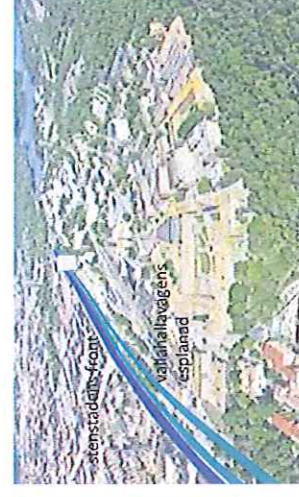
Institutionsbältet

KTH Campus

Djurgårdens kungliga jaktpark

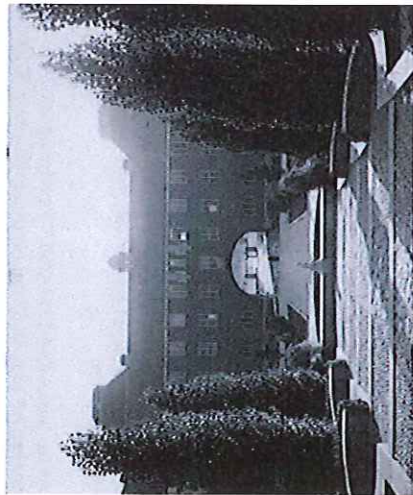
Esplanadsystemet och det sena 1800-talets stadsbyggnad

Byggnadsminnen

Byggnadsminnet kungliga Tekniska Högskolan Byggnaderna 043:001-003, 006, 010 och 015 inom KTH är enskilda byggnadsminnen sedan 1996. Innan dess var de statliga byggnadsminnen sedan 1935. Till byggnadsminnet finns inget avgränsat skyddsområde utmärkt.

Formulerade skyddsföreskrifter tillhörande beslut 1999-01-11 enligt nedan:

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras
2. Ingrepp får inte göras i stommar, ursprunglig äldre planlösning eller fast inredning såsom snickerier, räcken, armatur och hisschakt. I rum med dekorativt måleri eller annan utsmyckning är även ytsikten skyddade.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras med traditionella byggnadsmaterial, färger och metoder på et sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskar.

Borggården

(THB)

4. Exteriörens skulpturala liksom interiörens konstnärliga utsmyckningar skall värdas och underhållas efter konservatorsprogram som godkänts av länsstyrelsen.

5. De till byggnadskomplexet hörande gårdarna skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets karaktär och autenticitet bibehålls.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14§ KML, lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna. Länsstyrelsen får då också ställa de villkor för tillståndsprövning som är skäliga med hänsyn till förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen ska utföras samt den dokumentation som behövs.

Borggården, idag

Byggnadsminnesförklaring av Tekniska högskolans studentkärs kårhus, Norra Djurgården 1:1, Stockholm Beslut 2012-08-22, bet 221-97-18283

Skyddsbestämmelser

För Tekniska Högskolans studentkärs kårhus, byggnadsdel 1,2 och 3 gäller följande skyddsbestämmelser:

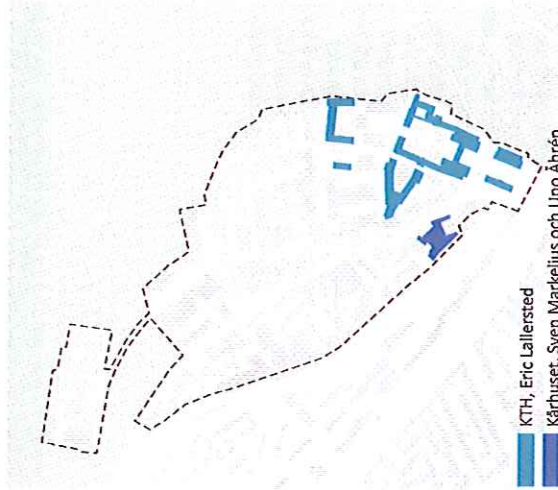
1. Tekniska högskolans studentkärs kårhus får inte rivas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sättförändras
2. I del 1 och 2 får ingrep inte göras i stommen (se bilagda relationsritningar över byggnadens delar).
3. I de rum och delar som har kryssmarkerats på bilagda relationsritningar ska planlösningen bevaras.
4. Byggnaden ska underhållas så att den inte förfaller.

Vård och underhåll ska utföras med sådana material och metoder att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

(I skyddsbestämmelserna ingår relationsritningar med markeringar som inte redovisas här)

Kårhuset, idag

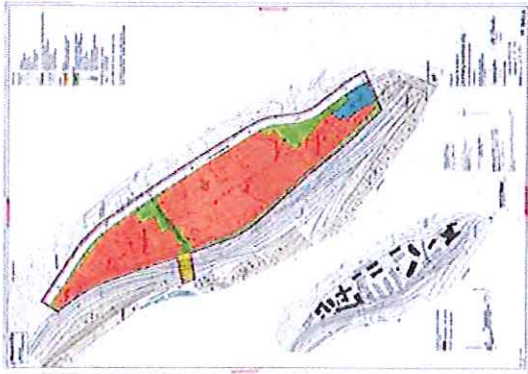

— KTH, Eric Lallersted
 ■ Kårhuset, Sven Markelius och Uno Åhrén
 ■ Byggnadsminnen inom KTH Campus

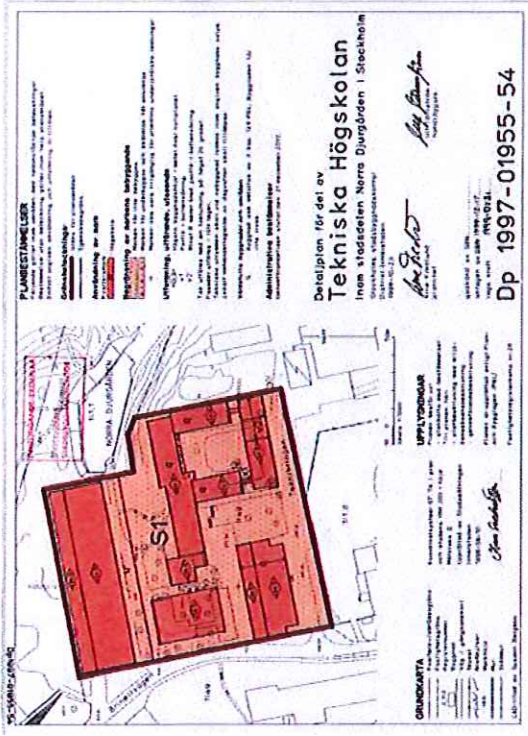
Kulturhistoriskt skydd i detaljplan inom KTH-campus

Ett flertal detaljplaner inom KTH-campusområde har byggnader som omfattas av kulturhistoriskt skydd med markering Q, q- och - k bestämmelser på plankartan såsom;

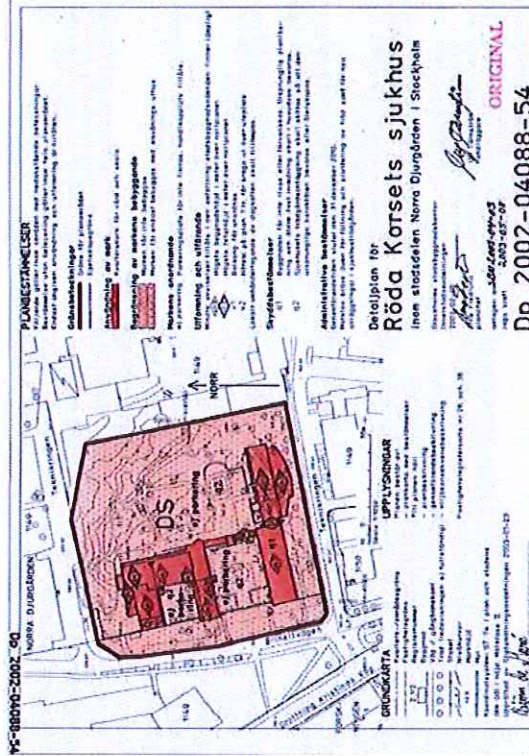
1. Pl 8411A Drottning Kristinas väg, Q- bestämmelse; Kårhuset, q-bestämmelse gäller för f.d. Statens Väginstitut och f.d. Statens provningsanstalt samt Hovjägerbostället. Kulturhistorisk värdefull bebyggelse.
2. Dp 1997-01955-54 Tekniska Högskolan skyddsbestämmelser (q). Förvarnskningsförbud och rivningsförbud.
3. Dp 2002-04088-54 F.d. Röda Korsets sjukhus (nuvarande KTH-huset) av skyddsbestämmelser (q), för både byggnad och mark.
4. Dp 2008-05917-54 Norra Djurgården 1:49 (q- och k-bestämmelse)

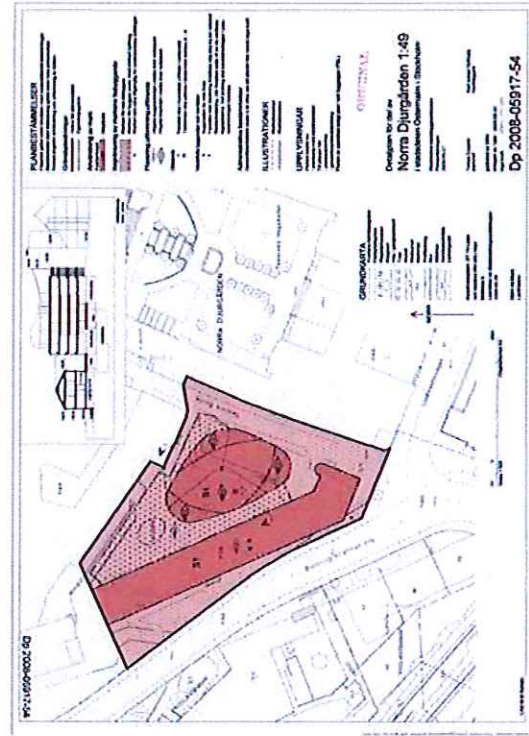
1. f.d. Statens Väginstitut och f.d. Statens provningsanstalt samt Hovjägerbostället.

2. Del av Tekniska högskolan

3. Röda Korsets sjukhus

3. Del av Norra Djurgården 1:49

Kulturhistoriska klassificering

Stockholms stadsmuseum ansvarar för att peka ut och definiera kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Stockholms stad. Klassificeringen grundas på de inventeringar Stadsmuseet kontinuerligt gjort sedan 1970-talet och omfattar bebyggelse uppförd före 1960 eller 1990. Ställningstagandet om stadens kulturhistoriska klassificering fattas av Stadsmuseets chef, stadsantikvarien, på delegation av kommunfullmäktige. Klassificering av stadens bebyggelse är ett pågående arbete och nya klassificeringar förs in på den digitala kartan. Byggnaderna klassificeras i fyra kategorier med hänsyn till deras kulturhistoriska värde. Stadsmuseet använder ett färgsystem för att klassificera byggnader, blått, grönt, gult och grått.

1. Blå klassificering är den högsta klassen och innebär att bebyggelsens kulturhistoriska värde motsvarar fordringarna för byggnadsminnen i Kulturminneslagen. Kulturminneslagen är den starkaste lag som finns i Sverige för skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

2. Grön klassificering innebär också ett högt kulturhistoriskt värde och betyder att bebyggelsen är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Stadsmuseets gröna klassning bygger på Plan- och bygglagen.

3. Gul klassificering innebär att bebyggelsen har positiv betydelse för stadsbilden och/eller har ett visst kulturhistoriskt värde.

4. Grå klassificering innebär att fastigheten inte uppfyller några av kriterierna ovan.

Kulturhistoriskt skydd och klassificering
KTH:s bebyggelsemiljö är utpekad som kulturhistoriskt värdefull och skyddas genom Lag om kulturminnen mm (KML), Miljöbalken (MB) respektive Plan och bygglagen (PBL)

Områdets kulturhistoriska värde

KTH med institutionsbältet på Norra Djurgården ingår som en särskilt värdefull miljö inom riksintresset för kulturmiljövärden i Stockholms innerstad med Djurgården. Bebyggelsen är medvetet placerad i det större natur- och parklandskapet, se klassificeringskartan.

Den ursprungliga anläggningen KTH utgör dessutom Byggnadsminne, liksom Kårhuset.

Anslutande högkvalitativ bebyggelse till den äldsta anläggningen är i huvudsak grönklassad, särskilt värdefull, samt gulklassad, av positiv betydelse, eller grå, ännu ej klassificerad men flera av hög arkitektonisk kvalitet. Området väster om Drottning Kristinas väg är mer blandad och dispat och olikartad i sitt uttryck. Högkvalitativa byggnader blandad med alldagligare och enklare. Som en tydlig men mer avvikande byggnad i områdets mitt, utgör f.d. Röda Korsets Sjukhem, utmärker sig genom sin höjd och placering i parklandskapet. Byggnaden har nyligen byggts om och omdöpts till KTH-huset med kontor för Universitetsförvaltningen.

Teckenförklaring

Blå Fastigheter med bebyggelse vars kulturhistoriska värde motsvarar fordringarna för byggnadsminnen i kulturminneslagen. Byggnadsminnen samt kyrkobyggnader skyddade enligt 4 kap i kulturminneslagen.

Grön Fastighet med bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt

Gul Fastighet med bebyggelse av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde

Grå Fastighet med bebyggelse som inte går att hänföra till de övriga klassificeringskategorierna

Streckad Fastighet med bebyggelse som ännu ej klassificerats eller obebbyggd fastighet

Kulturhistorisk Hälftskiljå Hälftskiljå med synnerligen stort kulturhistoriskt värde som motsvarar fordringarna för byggnadsminnen i kulturminneslagen

Kolonträdgård Kolonträdgårdsområde av särskilt kulturhistoriskt värde

Nationalstadspark Området Ulfkjadal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är en nationalstadspark enligt 4 kap 7§ i Miljöbalken

Riksintresse Riksintressen för kulturmiljövärden enligt 3 kap Miljöbalken. Hela Stockholms innerstad med Djurgården är ett riksintresse, på kartan redovisas värdeklörer inom riksintresset Stockholms innerstad.

Stadens front mot vattnet Stadens front mot vattenrummet, karaktärstråk inom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården

Kulturhistoriskt värdefulla områden utpekade av Stockholms stadsmuseum.

Stockholms stadsmuseums klassificeringskarta över KTH Campus

7 KTH CAMPUS RUMSLIGA DIMENSIONER

V

Campus som del av stadslandskapet

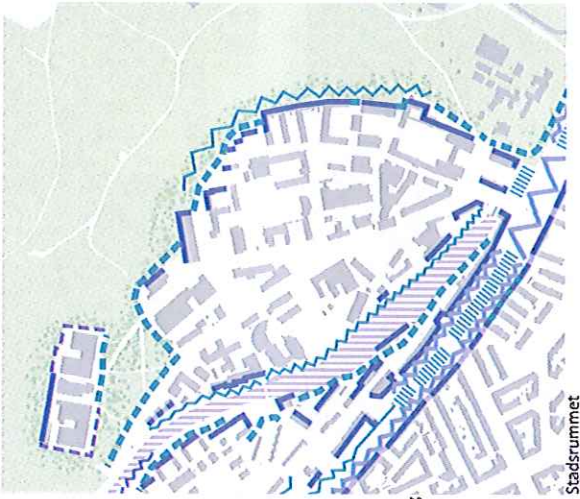
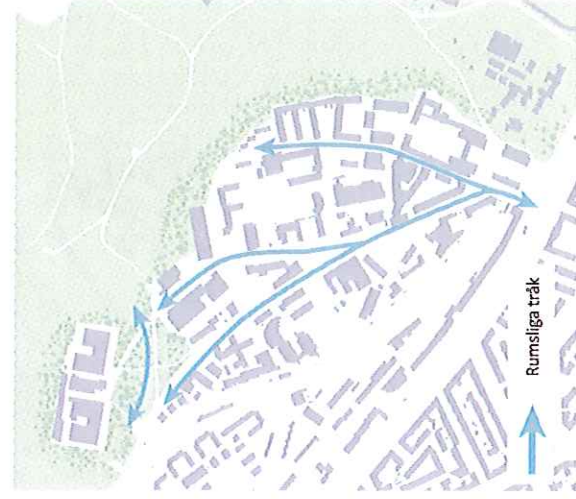
KTH Campus tydligaste rumsliga kännetecken utgörs av områdets fronter mot omgivningen. Området utgör en del av Norra Djurgårdens samlade topografi med sitt system av sprickdalar och branterna. Inom KTH Campus definierar branterna området och är påbyggda och förstärkta med byggnader. Mot Sophiahemmet i öster dramatisk förstärkta av de tunga tegelmurarna och mot Östra Station med lägre och uppdelade byggnadsvolymer. I öster ansluter Sophiahemmet och Lilljans-Skogens förhållandevis tät vegetation på en lägre nivå och i väster ansluter ett smalt dalstråk med Roslagsbanans spår och rangerbangård innan Ruddamens bebyggelse tar vid. Områdets topografi kan liknas vid en lutande bricka med anslutning mot Valhallavägen.

Fronten mot norr är mer diffus och lucker och byggs upp av en kombination av flackare landformer, vegetation och byggda volymer. Byggnader och landskap vävs ihop i ett transitlandskap, med en gradvis övergång mellan bebyggelseområde och grönskande parklandskap.

Mötet med Östermalms kvartersstad sker i ett begränsat snitt längs Valhallavägen. Ett släpp i den planterade esplanaden, en slags glänta, synliggör KTH's äldsta bebyggelse med sin centralaxel in i området. I väster vidtar esplanadplanteringen och stenstadsfronten dubbleras i en skärmande långsträckt byggnadskropp mot Östra station. I öster ansluter Sophiahemmet byggnader och park till de fyrubbla lindraderna i en sammanhållen grön struktur.

Stråk

Det tydligaste och mest strukturerande stråket inom området utgörs av det den sänka i vilken den södra halvan av Drottning Kristinas väg är dragen. Stråket har i förtydligats och byggets på av de omgivande byggnadsvolymer vilken delar upp campus i två delområden med olika karaktärer. Det andra stråket utgörs av Maskinparkens vilken avskiljer det större campusområdet från Maskinsektionen och Dans- och cirkushögskolans enklav på höjden.

- Byggsd vägg
- Byggsd vägg med öppning
- Grön vägg
- Grön halvtransparent vägg
- Landform
- Barriär valhallavägen
- Barriär spårområde

Stadsrummet

Från förkastningsbranten i väster

Den östra förkastningsbranten

Valhallavägen, 1963

Rumsliga stråk

Siktlinjer och landmärken

Ett tydligt karaktärsdrag för KTH Campus är de relativt korta siktlinjerna inom området. Den kuperade topografin med Röda Korsets kulle och den västra landformen samt och den i öster solfjäderformade och halvtåta bebyggelsestrukturen ger tillsammans begränsade siktlinjer. Gaturummen är dessutom i de flest fall svagt krökta vilket även begränsade siktlinjerna. Långa siktlinjer ges främst från den västra förkastningsbranten ut mot Norrmalm och från Drottning Kristinas norra, höglänta del, ut över Norra Djurgården. I både östra och västra campus begränsas siktlinjerna även av träbeståndet och institutionsbyggnaderna.

De viktigaste landmärken inom området utgörs av panncentralen med sin kubiska form och de höga skorstenarna och Röda Korsets sjukhus högresta byggnad. Som landmärken fungerar även Försvarshögskolans och Kårhusets jusa fasader mot Drottning Kristinas väg, samt den formklippa lindarkaden mot Valhallavägen.

Noder

Noder av betydelse inom campus återfinns där gångstråk korsar varandra. Viktigast noder är korsningen Drottning Kristinas väg – Osqurs backe - Lindstedtsvägen, korsningen Osqurs backe – Lindstedtsvägen och Triangelparken. Underordnade noder utgörs av parken vid Försvarshögskolan och parken mellan Operahögskolan och personalbostäderna.

Siktlinjer in mot Norra Djurgården med gasklocka till vänster om byggnaden

Kort siktlinje begränsad av träbestånd och institutionsbyggnader

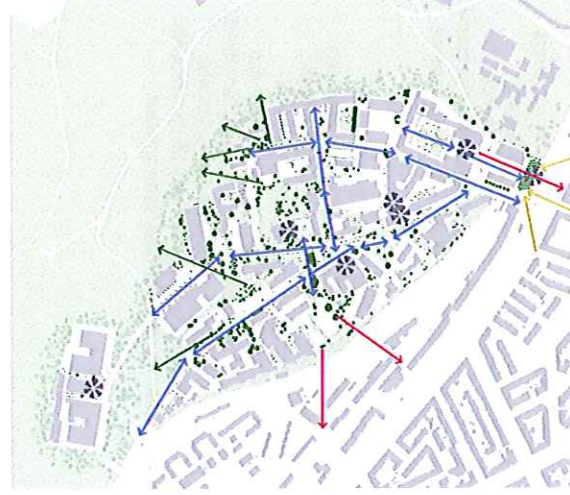
Flöden genom triangelparkens nod

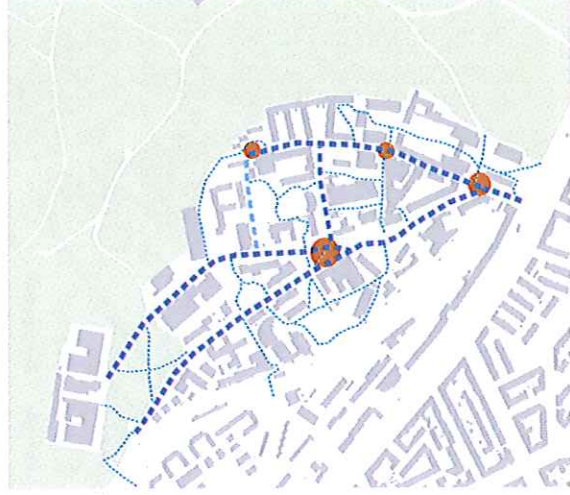
Vy in mot Stenstaden från västra förkastningsbranten

Panncentralen

Siktlinjer och landmärken

Noder och stråk

- ↑ Siktlinjer inom området
- ↑ Siktlinjer mot Norra Djurgården
- ↑ Siktlinjer mot staden
- ↑ Siktlinjer med KTH som motiv

- Viktiga stråk
- Stråk
- Strilande flöden
- Noder

Karaktärsområden

Inom campusområdet finns fem distrikt eller karaktärsområden. Med karaktärsområden avses här den sammanlagda verkan av topografi, vegetation och bebyggelse som präglar de offentliga rummen i området. Gränserna mellan områdena är ibland skarpa och ibland mer diffusa. I vissa fall tillhör en mindre del två karaktärsområden. De fem karaktärsområdena utgörs av:

1. Östra campus södra delen
2. Östra campus norra delen
3. Triangelparken med anslutande gaturum
4. Västra campus
5. Maskinkvarteret

1.

2.

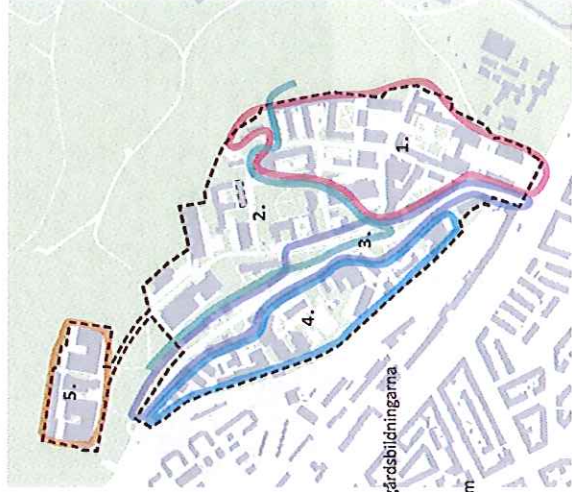
3.

4.

5.

- 1. Östra campus – södra delen: byggnadsminnet, gårdsbildningarna
- 2. Östra campus - norra delen: institution i park
- 3. Triangelparken och gatusystemet: grönt gaturum
- 4. Västra campus: verksamhetsområdet
- 5. Maskinkvarteret: institution i natur

Östra campus södra delen

Den böjda och branta landformen i öster och terrängens fallande rörelse ner mot Valhallavägen ger delområdet sin grundkaraktär. De fast grupperade byggnadsvolymer i rött tegel ger en rumsig struktur med storskaliga slutna gårdsrum i öster. Gårdarna sluter mot öster och öppnar sig mot väster.

I västra delen av området är platsbildningar som bildas mellan de fristående byggnadskropparna öppnare och i många fall lätt triangulära. De flesta huskroppar är omslutna av parkanläggningar eller sparad naturmark och anpassade till terrängen. Vegetationen domineras av formella anläggningar av park och trädgårdskaraktär med ett markant inslag av formklippa träd och buskar. De gröna gårdarna kvaliteter förstärks av växelverkan med strama hårdgjorda gårdar belagda med granit. Karaktären är tydlig i de äldsta delarna av området och övergår väster mot en mer otydlig karaktär i det inre av campusområdet.

Entréerna är vända mot gårdarna och stråken. Byggnadernas karaktär är slutna och med undantag för biblioteket råder en strikt gräns mellan privat och offentligt.

Även vad beträffar gaturummen karaktär finns en slags gradient: Osquars backe i öster är omsorgsfullt utformad med utgångspunkt i gårdsbildningarnas material och karaktär. Mot norr och väster övergår gatstensbelagda ytor successivt i stora sjök av kombinerade angörings- och parkeringsytor belagda med asfalt.

Östra campus industrigården

Östra campus norra delen

I östra campus norra del reser sig bebyggelseområdet ett skogsbevuxet dalstråk. Den terränganpassade bebyggelsen, Bergs och KTH-hallen, ansluter till Maskinparkens glesa parklandskap medan Dans- och cirkushögskolan ligger helt inbäddad i vegetation. En parklik vårdad naturmark vandrar in i breda stråk mellan Väg och Vatten och personalbostäderna i öster och ansluter till Röda Korsets kulle. Mellan Bergs och Lantmäteri löper ett brett hällmarksparti upp mot Drottning Kristinas väg. Hällmarken kommer även igen i mindre partier längs Brinellvägen och på toppen av Röda Korsets kulle.

De röda tegelbyggnaderna i området, fritt placerade och i de flesta fall fristående, är inbäddade i kultiverad naturmark ofast i form av ekar i gräsbottnen. Enstaka ekar har även sparats inne på hårdgjorda gårdar, på parkeringsplatser och intill fasader. Samspelet mellan de röda tegelfasaderna och de skuggiga gröna rummen med solitära ekar ger området sin lugna grundkaraktär. Områdets enda egentliga anlagda park är Röda Korsets park på sin kulle, där vita pergolakonstruktioner och raka gångvägar kontrasterar mot den anslutande hällmarken. Mindre planteringar av mer parklik karaktär finns i anslutning till entréer och inne på Alfvénlabs asfalterade gård. En uteplats i den lilla skalan finns på Lantmäteriets triangulära gård.

Även i detta karaktärsområde är byggnadernas slutna vilket leder till rumsbildningarna mellan husen upplevs som halvprivata. Alfvénlabs gård är slutna på tre håll och används som uppställning för material vilket ger den en särprägel. I tillbyggnaden till Väg och Vatten ger en bred portik en siktlinje in på gården.

Även gaturummet är präglad av terräng och vegetation. I sträckningen mellan Bergs och KTH-hallen Brinellvägens breddas gaturummet i parkering och stenlagd platsbildning för att fortsätta upp mot Triangeliparken i ett mer informellt parti med naturmarkspräglad förårdsmark och med koppling till omgivande grönstråk. Gatan har en konventionell sektion med körbana i asfalt och trottoarer belagda

Östra campus södra delen

med betongplattor och med kantsten. Norra delen av Tekniskringen har en informell sträckkaraktär med asfalterade ytor, parkeringsplatser och angöringsytor i ett flytande system.

Byggnadernas entréer är vända mot stråk och gator. Karaktären är slutna och med undantag för KTH-hallen råder en strikt gräns mellan privat och offentligt.

Röda Korsets kulle

Östra campus norra delen

Västra campus

Som en pendang till landformen i öster begränsas Västra campus av den mäktiga landformen mot Östra Station och spårområdet. Spåren och rangerbangården är förlagda i ett naturligt dalstråk som förstärker upplevelsen av campus västra gräns. Området består av två bebodda delar med ett mellanliggande parkstråk. I parken, som idag är kopplad till Triangelparken, ligger det flyttade hovjägarbostället.

Den södra delen definieras området av Drottning Kristinas väg och Kårhusets och Försvarshögskolans skärmade volymer. I den norra delen av karaktärsområdet flankerar gul tegelbebyggelse gatans båda sidor. Gaturummen i området är värdade och väl gestaltade i kontrast till den inre kärnan som består av sammanhängande asfalterade funktionsytor. Området är utbyggt i etapper och planstrukturen i söder är styrd av de äldsta vinkelställda byggnaderna. På höjden i den norra delen bildar friliggande lamellhus, i gult tegel, öppna och småskaliga gårdsrums. Senare utbyggnadsetapper har i princip fyllt i luckor både med större byggnader och skjul och byggnader av temporär karaktär vilket har givit en mer slumpmässig planstruktur. Gult tegel och ljust gul puts är de dominerande fasadmaterialeten.

Vegetationen i området är i huvudsak av naturmarkskaraktär och består i norra delen av sparade ekar och björkar i anslutning till den gula tegelbebyggelsen. Träden har en karaktärsgivande och sammanhållande funktion i det att de knyter ihop området på ömse sidor av Drottning Kristinas väg. I gatans siktlinje finns en viktig gammal ek som bryter siktlinjen. Inne mellan byggnaderna finns även viktiga ekar som binder ihop området.

Parkområdet mitt i området domineras av lönn och björk i ljusa öppna gräsytor med fria utblickar över den omgivande staden. Kring hovjägarbostället finns en avskild och förtädd gårdsmiljö med grusad gård och berså. Tillsammans med den funktisfontänen vid Kårhuset, utgör Q-huset uteservering omgärdad av träd i upphöjda perennianplanteringar områdets enda

trädgårdsanläggningar av värde. I sin helhet upplevs området som ett slags verksamhetsområde med stora sammanhängande asfalterade funktionsytor anlagda utan omsorg om helhetsintrycket. Entréer till byggnaderna är i de flesta fall riktade in mot de asfalterade ytor och i många fall markerade med planteringar och steniläggningar i liten skala. Ett viktigt stråk löper från Drottning Kristinas väg västerut via en gångbro över spårområdet och ytterligare två viktiga gångstråk korsas i närheten av hovjägarbostället.

Västra campus

Triangelparken med anslutande landskapsrum

Stråk från Triangelparken och söderut utgör ett viktigt och områdesdefinierande landskapsrum på campusområdet. Den lätt skålad terrängen accentueras av bebyggelsen och skapar en långsträckt och dynamisk rumsbildning. Mellan Panncentralen och den indragna restaurangen Syster och Bror i öster och Statens provningsanstalt/Akademiska hus administration och Försvarshögskolan bildas ett grönt rum med en mosaik av anlagd formell park i väster och naturmark och anlagd uteplats i öster. Det grönskande stråket i vilken Drottning Kristinas väg är dragen löper vidare mot själva Triangelparken, som utgör en slags delare i området. Här grenar sig gatusystemet i Brinellvägen och södra delen av Teknikringen. Den skevande parken förbinder gröonstråket på västra campus med Röda Korsets park och kulle med en kort allé av pyramidallmar. Kring allén har en park med skulpturala bänkar av betong anlagts. Parkrummet har förstärkts av Försvarshögskolans tillbyggnad som med sin ljusa fasad flankerar Röda Korsets sjukhus.

Västra campus

Maskinkvarteret

Avskild på sin kulle tronar maskinkvarteret, förenat med det övriga campusområdet genom Maskinparkens dalstråk. Den solitära placeringen accentueras av nivåskillnaden. Hela kvarteret är precis utskuret ur djurgårdsnaturen genom en skarp betongmur som tar upp nivåskillnaden till den omgivande terrängen på tre sidor. Byggnadskropparna i rött tegel är storskaliga och strukturalistiska till sin karaktär. Asfalterade körytor, parkeringsplatser och funktionsytor är rationellt samlade kring byggnaderna och utgör en slags "bricka" på vilka byggnaderna är uppställda. Mellan byggnaderna löper större strukturerande upphöjda planteringar och i anslutning till entréer finns trädgårdsanläggningar och uteplatser insmugna som kompletterar den stora skalan. Huvudentré är samlade i den södra delen ut mot maskinparken och sekundära entréer placerade in mot de sammanbindande gårdarna. (Maskinkvarteret redovisas ej i karta eller bild)

Triangelparken

Drottning Kristinas väg, som löper genom området och förstärker rummets långsträckt karaktär. Gatan är för närvarande utformad som en konventionell gata med körbana belagd med asfalt, kanstensparkering och trottoarer belagda med betongplattor. För gatan finns omfattande planer för en omgestaltning och förlängning i den sammanbindande Akademiska landsvägen. De flesta entréer är vända mot gatan vilket ger hela stråket en mer offentlig och öppen karaktär.

Triangelparken

8 SAMMANFATTANDE ÖVERGRIPANDE VÄRDEBESKRIVNING

Sammanfattning av Campus KTH's landskapliga och kulturhistoriska värden uppdelade på tre skolor: stadslandskapets – värden den övergripande landskapliga skalan, campusområdets – de interna landskapliga värdena inom KTH campus och bebyggelsen – bebyggelsens och planstrukturens värden.

Stadslandskapet

- Campusområdets bevarade topografi med de två områdesdefinierade förkastningsbranterna i öster och väster och den terränganpassad bebyggelse.
- Det i landskapet naturligt inordnade, utnyttjade och förstärkta gamla vägarna som Drottning Kristinas väg, Brinellvägen och Osquars backe, samt det öppna landskapsrummet i anslutning till Drottning Kristinas väg och Triangelparken.
- Norra Djurgårdens kungliga jaktpark etablerad i mitten av 1600-talet, där det flyttade hovjägarbostället och den skarpa gränsen mellan Norra Djurgården och Valhallavägen utgör det tydligaste bevarade strukturerna.
- Institutionsbältet och Vetenskapsstaden som från mitten av 1800-talet etableras på Norra Djurgården. Lill-Jansskogen parklika natur utnyttjas för lokalisering av statliga och privata institutioner glest placerade

i parkmiljö. Närliggande exempel utgörs av Stadion, Sophiahemmet, KTH och Röda Korsets sjukhus.

- KTH campus som del av Norra Djurgården och dess samhörighet med närliggande samlade campusmiljöerna i Frescati, Frescati backe, Frescati hage och Kräftriket. Samtliga med karaktären byggnader i parkmiljö.

- Den kungliga dispositionsrätten från 1809 som utnyttjas av prins Karl för lokaliseringen av Röda Korsets sjukhus, trots kritik från byggnadskommittén rörande försvärade utbyggnadsmöjligheter för KTH.

- Campusområdets samlade bebyggelsemiljö med karaktären institution i park med det monumentala mötet med Valhallavägens gränsboulevard och stenstadens front. Den snabba bebyggelseutvecklingen inom campusområdet speglar Sveriges utveckling som industrination i en platspecifik planstruktur anpassad till topografin.

- Campusområdets samlade bebyggelsemiljö med karaktären institution i park med det monumentala mötet med Valhallavägens gränsboulevard och stenstadens front. Den snabba bebyggelseutvecklingen inom campusområdet speglar Sveriges utveckling som industrination i en platspecifik planstruktur anpassad till topografin.

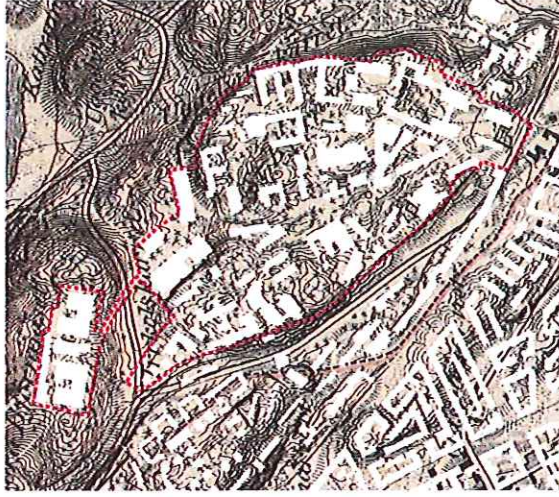
Den östra förkastningsbranten

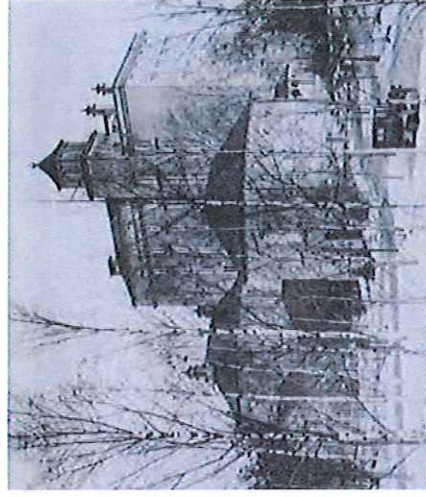
Från förkastningsbranten i väster

Norra Djurgårdens kungliga jaktpark, 1702

Bevaradtopografi

Röda Korsets sjukhus

Sophiahemmet, 1896, del av institutionsbältet

Campusområdet

- Byggnadsstrukturen med byggnader i parkmiljö som skiljer sig markant från stenstadens rutnätsplan.
- Förhållningsättet till djurgårdsnaturens topografi och vegetation som introduceras av 1906 års byggnadskommitté och tolkas och utvecklas över tid. Terränganpassade byggnader sammanbindande stråk av naturmak mellan byggnaderna och sparade fragment av naturmark och vegetation inom området.
- Det samlade trädbeståndet vilket består av sparad framgallrad ekar och björkar i norra delen av området och planterade parkträd i den södra delen.

- Sekvensen av högklassiga gårdar och anläggningar i den centrala axeln från Valhallvägen och norrut. Markanläggningar och parker som ansluter väster om byggnadsminnet och tolkar och utvecklar de teman som ansås i byggnadsminnets arkitektur.
- Det informella och småskaliga systemet av gångvägar och uteplatser i koppling till institutionsbyggnader och publika lokaler.
- Skillnaden i områdets karaktärer öster och väster om Drottning Kristinas väg utgör något av ett identitetsskapande platssignum för KTH-campusområde.

Byggnader i park skiljer sig från stenstaden / samlat trädbestånd

Förhållningsättet till djurgårdsnaturen, Walter Bauer, 1967 (AD)

Högklassiga gårdar och anläggningar, Borggården

Högklassiga gårdar och anläggningar, plats vid Osquars backe

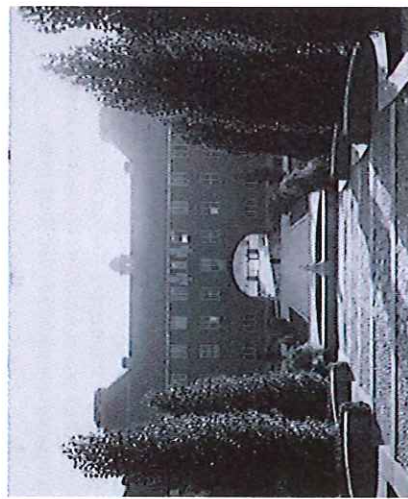
Systemet av gångvägar.

Byggnaderna

- Den avläsbara bebyggelseutvecklingen i områdets östra del med utgångspunkt i Kungliga Tekniska högskolans monumentalbyggnader i nationalromantisk stil ritade av arkitekten Erik Lallerstedt med dess arkitektoniska formidé i landskapet med tillhörande markbehandling och gårdsbildningar.
- Den successiva utvecklingen av den röda tegelarkitekturen i områdets östra delar och dess förhållningssätt till byggnadsminnet.
- Byggnadsminnena KTH och Kårhuset
- Hovjägarbostället, som minner om platsens ursprungshistoria som Kunglig jaktpark.
- F.d. Röda korsets sjukhem nu KTH-huset, med dess vertikaltitet och funktion som riktmärke i området och dess avläsbara verksamhetshistoria som sjukhem med parkanläggning och förhållingspunkt till Högskolans utveckling och begränsningsmöjligheter på expansion runt dess omgivning, från 1920-talet fram till idag.
- Platsbybildningen Triangelparken utefter Drottning Kristinas väg.
- Byggnader som berättar en verksamhetshistoria och speglar olika tiders arkitekturideal.
- Konsekvent använda och identitetsskapande material inom de olika delområdena inom KTH med skilda områden med rött tegel, gult tegel och putsarkitektur.

Gult och rött tegel

Kungliga tekniska högskolans monumentalbyggnader och byggnadsminnet KTH (THB)

Byggnadsminnet Kårhuset

Hovjägarbostället

Röda Korsets sjukhus (RKS)

9 OSQULDAS VÄG

B - Studentbostäder vid Osquidas väg, del av Forskningsen 1. DNR 2012-18801 (Formell beteckning)

Terrängen sluttar ner mot söder och sydväst där Hovjägerbostället med sin gårdsbildning ligger inbäddat i grönska på en lägre nivå. I sydväst gränsar området till en tvåspråkig terräng.

Enligt Akademiska hus Trädinventering Campus-Vallhallavägen, 2006-10-25, är tre träd inom delområdet särskilt bevarandevärda.

Byggnadsvolymer och siktlinjer

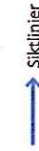
Bebyggelsen som omgärdar delområdet markerar en tydlig front i norr och öster. Försvarshögskolan och YKI's gavlar markerar det avsmalnande parkrummet i länken mot Triangelparken.

Från Osquidas väg ges långa fria siktlinjer ut över Norrmalm och Roslagsbanans rangerbangård.

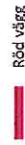
För närvarande står även platsen i visuell kontakt med Triangelparken. Röda Korsets sjukhus utgör ett viktigt landmärke i siktlinjen i öster.

Platser, parker, entréer och uteplatser

Södra delen av Osquidas väg är ett viktigt parkrum i västra campus. I väster är naturmarkskarakteren uttalad för att i öster övergå anlagd park blommande buskar mot fasaderna. I anslutning till huvudentréer finns många fallplanteringar av prydnadsbuskar, perenner och sitplatser. Hovjägerboställets gårdsbildning, gamla lönnar, häckomgärdad uteplats och perennplanteringar utgör en egen samlad enhet i området.

Siktlinjer

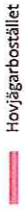
Röd vägg

Gul vägg

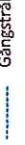
Vit vägg

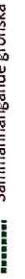
Hovjägerbostället

Skydsson

Gångstråk

Sammanhängande grönska

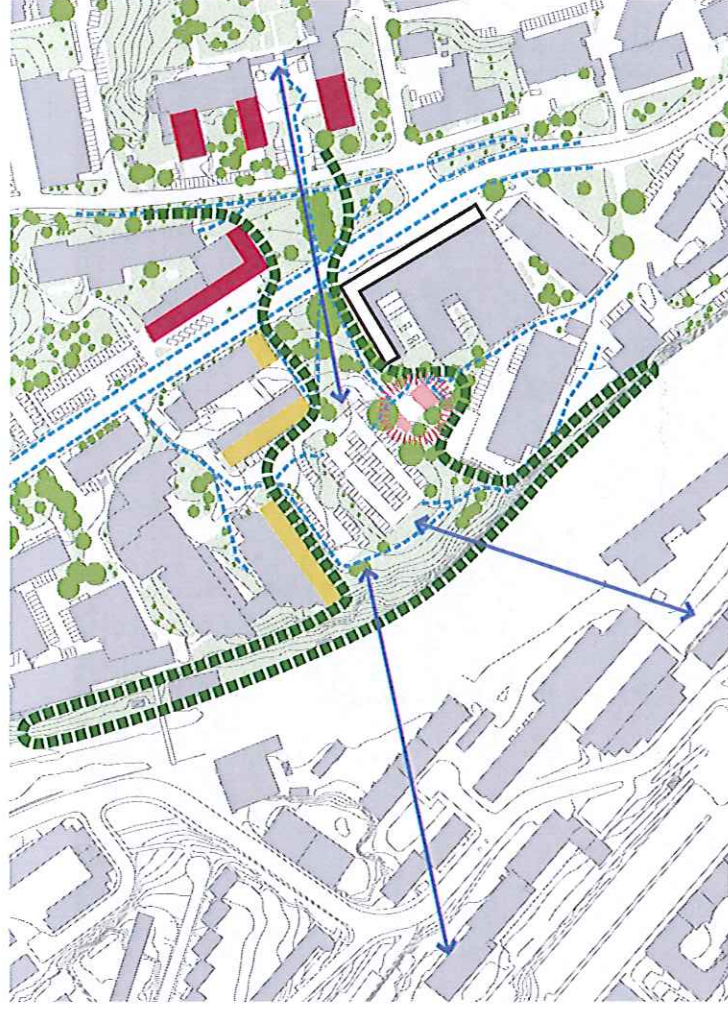
Stråk och gångvägar
Osquidas väg är även det ett delområde där det är möjligt att röra sig relativt fritt mellan byggnaderna. Genom området löper viktiga gångstråk. Från Triangelparken i öster leder ett huvudgångstråk diagonalt upp genom parken mot Quantum labs

I söder leder en parkväg från det asfalterade inre av västra campus, in mellan Hovjägerbostället och Försvarshögskolan grenar mot Triangelparken och fortsätter även mer informell norrut mot Quantum labs.

I norr dominerar hårdgjorda blandtrafikytor utan tydliga gångstråk. Stråken mellan byggnadskropparna, gångvägarna och de hårdgjorda ytorna ger tillsammans möjlighet till "silning" genom området.

Bebyggelse

I södra delen av utvecklingsområdet ligger KTH-områdets äldsta byggnad, det lilla hovjägerbostället, som flyttades hit 1913 när arbetena med Kungliga tekniska Högskolan påbörjades. Ett grusat gångrum bidrar här tillsammans med några större träd en till ytan begränsad kulturmiljö som speglar något av områdets historia och karaktär för drygt hundra år sedan som kunglig mark. Alldeles öster därom finns försvarshögskolans vita putsade byggnad, uppförd 2005 och sammanbyggd med f.d. Statens provningsanstalts byggnad från 1920. Nybyggnadens flyglar har en avtrappande form mot det lilla hovjägerbostället så att ett vist acceptabelt "respektavstånd" till denna äldsta byggnad medvetet har skapats. I norr gränsas området av storskalig bebyggelse i gult tegel från 1990-talets

Terräng och grönskastruktur

Områdets norra del, den högst belägna delen, domineras av asfalterade parkeringsplatser och anslutande angöringsytor. Den södra delen leder ett grönt parkstråk via Triangelparken vidare bort mot Röda Korset park. I detta finns partier av sparad naturmark, ett gles trädbestånd med björk och ek i hållmark och klippta gräsytor med inslag av parkplanteringar.

Osquidas väg gränsar till den bergsbrant som definierar campusområdet i väster mot Östra stations rangerbangård och spårområde. På denna grenar en smal zon av naturmark ut sig.

början, Quantums labs. Byggnadskomplex. I öster i slätten ned mot Drottning Kristinas väg av Yrkemiska institutets byggnad från 1951, även det i gult tegel. (gulklassad)

Tolkande

Beskrivning av delområdets historiska betydelse samt speciellt betydelsebärande och förmedlande egenskaper

Området har en stor strukturell betydelse i stadsbilden som del av områdets högsta parti och avläsbar del av Norra djurgårdens topografi i KTH-campus. Bergsbrant som begränsar campusområdet i väster utgör ett svar på östra campus landform. Det exponerade och väl synliga läget på toppen av landformen innebär även väl synliga byggnader vid framtida byggnation.

Hovjägerbostället med sin informella och rumsligt definierade trädgårdsanläggning är en av de värdefullaste bevarade delarna av jaktparkens landskap. Delområdet Osquidas väg utgörs till stor del av parkmark vilken delar upp och strukturerar västra campus två delar. Platzens norra del asfalterade del saknar större estetiskt värde, men ger idag fina utblickar över stad och gröna stråk och bebyggelse inom Campusområdet.

Värderande

Beskrivning av områdets kulturhistoriska värden samt utvecklingspotential, sårbarhet och förändringskapacitet

Platsen som sådan (läs asfalterad parkeringsytan) saknar kulturhistoriska värden, men ger idag en rymd och öppenhet åt bl.a. det lilla Hovjägerbostället som ligger som en inträdd solitär i sluttningen i söder mellan byggnader och branter i väster och öster. Området genomkorsas av formella och informella gångstråk som förbinder viktiga målpunkter. Den gröna parkkarakären i den södra delen är viktigt som karaktärsskapande element i campusområdet, speciellt i det i övrigt hårdgjorda västra campus.

Aktiverande

Kort beskrivning av områdets handlingsmöjligheter

med förslag och idéer för förvaltning och utveckling

Platsen på parkeringsplattan bedöms ha en stor utvecklingspotential för ny bebyggelse och skapande av nya gårdsrum och rumsbildningar med tillvaratagande av de grönytor som finns här. Nya sammanbundna gröNSTRÅK kan skapas om hårdgjorda ytor överförs till parkmark i ett sammanlänkande system. Det fina läget i väster, med vyer ut över staden, kan vid utvecklingen av området aktiveras, både som närmiljö för bostäder och som del av campus sammanhängande grönstruktur. Vid planering är det viktigt att se det lilla Hovjägerbostället med grönytor som en tillgång i planeringen, och inte som ett hinder för utveckling av området. De övriga beskrivna och angränsande byggnaderna runt platsen bedöms inte ha ett sådant kulturhistoriskt värde att de påverkas negativt av ny bebyggelse i något avseende.

Sammanfattande

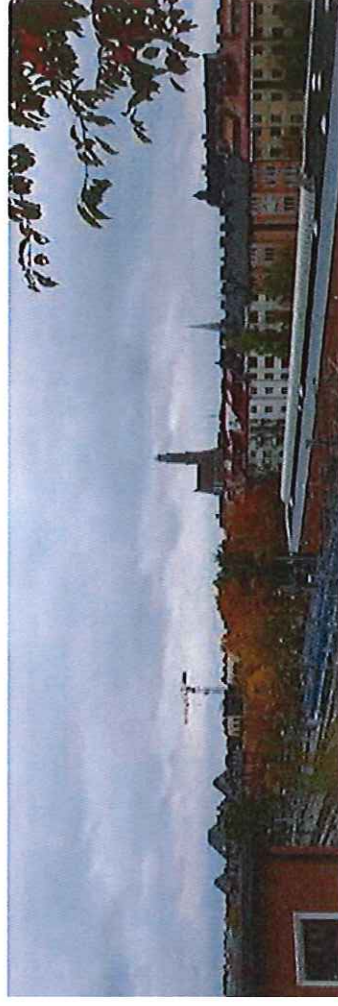
Kort sammanfattning av analysen och de viktigaste aspekterna som ska bidra till planarbetet eller bebyggelseutvecklingsprocessen (studentbostäder)

Det är viktigt att terränganpassa ny bebyggelse och tolka det öppna och exponerade läget på höjden. Det är viktigt att nya gröna samband skapas om parkmark bebyggs. Detta kan ske både genom att ta tillvara befintlig vegetation och genom att överföra närliggande hårdgjorda ytor till grönstråk.

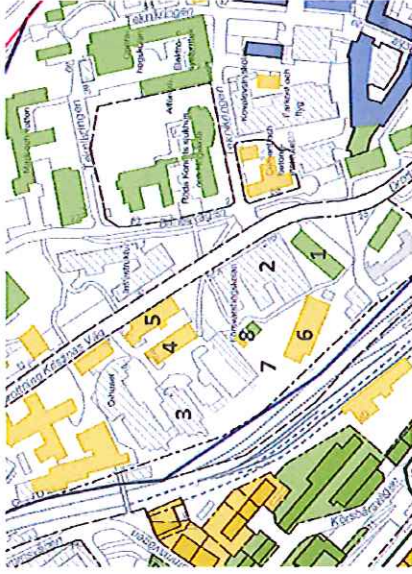
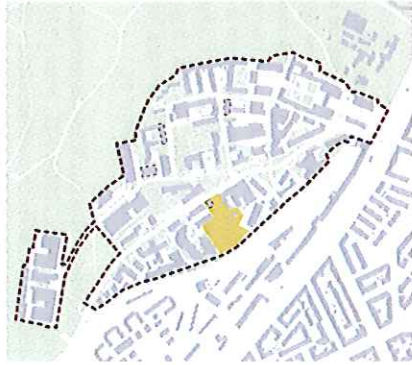
En mycket viktig aspekt ut kulturmiljösynpunkt är att ta tillvara platsens äldsta byggnad, Hovjägerbostället, och skapa en miljö som helst förbättrar dagens nuläge. Det är viktigt att bostället består av flera samverkande komponenter för avläsbarhet och förstärkelse för vad det är för byggnad, såsom rumsbildande faktorer, gårdshus/plank/grus/markbehandling, stora träd i dess närhet. Byggnaden upptäcktes redan 1913 som ett viktigt inslag och symbolvärde för den kungliga jaktmarken, och behölls och flyttades alltså inom området just därför för hundra år sedan. Byggnaden har därför ett viktigt symbolvärde och dokumentvärde för KTH campusområde. Viktigt är att utblickar, respektavstånd, ljusförhållanden, tillgänglighet etc. studeras vid planering av bebyggelse i dess närhet.

Hovjägerbostället

Vy in mot Stenstaden från västra förkastningsbranten

Stockholms stadsmuseums klassificeringskarta

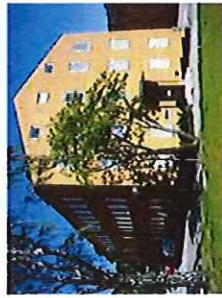
1: Försvarshögskolan 50:01
 Address: Drottning Kristinas väg 31, Stockholm
 Jur. bet: Forskningen 1
 Anl. nr: A0050001
 Byggår: 1920
 Arkitekt Charles Lindholm
GRÖNKLASSAD BYGGNAD

2: Försvarshögskolan Nybyggnad 50:04
 Address: Drottning Kristinas Väg 37
 Anl. Nr:A0050004
 Arkitekt: Berg Arkitekter, ansvarig arkitekt Jan-Erik Mattsson
ÄNNU EJ KLASSAD BYGGNAD

3: Quantum lab. och undervisning husen norr om parkeringsplatsen 50:15,16,17
 Address: Osquidas väg 10-12, Stockholm
 Jur. bet: Forskningen 1
 Anl. Nr: A0050015
 Byggår: 1991
 Arkitekt Bengt Hidemark/
 Stadion arkitekter
ÄNNU EJ KLASSAD BYGGNAD

4: YtKemiska institutet 90:2
 Address: Drottning Kristinas Väg 45, Stockholm
 Jur. bet: Forskningen 1
 Anl. Nr: A0090002
 Byggår: 1951
 Arkitekt: N Friberg & E Hawerman
GULKLASSAD BYGGNAD

5: Laboratorium och kontor 90:1
 Address: Drottning Kristinas Väg 47-51, Stockholm
 Jur. bet: Forskningen 1
 Anl. Nr: A0090001
 Byggår: 1943
 Arkitekt: N Friberg & E Hawerman
GULKLASSAD BYGGNAD

6: Lab. och kontor 50:2
 Address: Drottning Kristinas väg 33 a-d, Stockholm
 Jur. bet: Forskningen 1
 Anl. Nr: A0050002
 Byggår: 1920, ombyggt 1939
 Arkitekt: Charles Lindholm
GULKLASSAD BYGGNAD

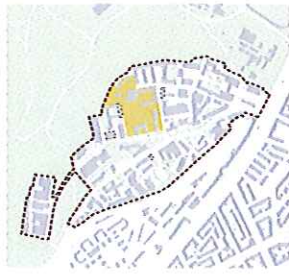

7: Miljöstation 50:06
 Address: Drottning Kristinas Väg 33, Stockholm
 Jur. bet: -
 Anl. Nr: A0050006
 Byggår: -

8: F.d. Hovjägarbostället
 Address: Drottning Kristinas väg 41, Stockholm
 Jur. bet: Forskningen 1
 Anl.nr: A0050018
 Byggår 1886, ombyggt 1913
 Arkitekt: Axel och Hjalmar Kumlien
GRÖNKLASSAD BYGGNAD

10 TEKNIKRINGEN

C - Studentbostäder vid Teknikringen, del av Norra Djurgården 1.1 och A-149 DNR 2013-02077.

Teknikringen a och b (Formell beteckning)

Beskrivning

Beskrivning av delområdets historiska karaktär byggnader utvecklingsdrag och kännetecken

Utvecklingsområde "Teknikringen" är en del av den norra delen av "Östra campus" som är strukturerad och präglad av djurgårdslandskapets topografi och vegetation. Bebyggelsen är här inordnad i landskapet. I den västra delen av området ligger Röda Korsets sjukhus med sin parkanläggning, på en hög kulle. Området präglas av mötet mellan två bebyggelse- och landskaps typer; Röda Korsets sjukhus äldre samlade bebyggelse i gul puts som utgör en del av det glesare bebyggda Institutionsbältet och KTH's successivt utbyggda tätare institutionsbebyggelse i rött tegel.

Terräng och gröstruktur

Bebyggelsen är till stor del anpassad efter topografin vilket har påverkat planstrukturen. Sparade träd och partier med naturmark skapar tillsammans med anlagd parkmark områdets grönskande karaktär av "institution i park". Mötet med Norra Djurgårdens grönska är utformad genom att stråk med sparade och kompletterande lövträd vandrar in i campusområdet i släppen mellan huskropparna. Dessa stråk står i sin tur i förbindelse med Röda korsets kulle med sin kran av sparade löv- och barrträd. Längre mot väster är naturmarken reducerad till mindre fragment och sparade större lövträd, främst ek.

Enligt Akademiska hus Trädinventering Campus-Vallhallavägen, 2006-10-25, är tolv träd inom delområdet särskilt bevarandevärda. Inventeringen

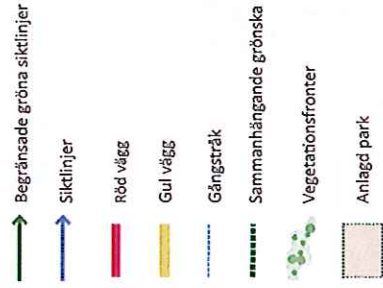
inefattar inte fastigheten Norra Djurgården 1.1.1. Röda Korsets kulle.

Byggnadsvolym och siktlinjer

Bebyggelsen har två skalor. Operahögskolan och Alfvenlab i öster tillsammans med Röda Korsets har en högre skala som tar stöd i sjukhusparkens terrängform. Väg- och Vattens byggnader och personalbostäderna är underordnade terrängen och trädtopparnas skala. Rummen mellan byggnadskropparna ger begränsade siktlinjer. Översiktningar mellan vinkelställda och förskjutna byggnadskroppar skapar en stor variation av rum, där de stora träden tecknar sig. Släppen mellan byggnaderna i norr och öster ger även stråk och fria siktlinjer mot Lill-Jansskogens kompakta grönska.

Platser, parker entréer och uteplatser

I anslutning till Röda Korset finns en landskapsarkitektoniskt intressant anläggning bestående av gård, monumentalttrappor och parkanläggning ursprungligen ritad av Ester Claesson. I anslutning till personalbostäderna ansluter en enkel parkanläggning och förgårdsmark med uteplatser närmast entréerna. Gården mellan Operahögskolan och Alfvenlab är en hårdgjord funktionsyta med stora sparade ekar, men även här finns uteplatser med planteringar i anslutning till entréerna.

Gaturum, stråk och gångvägar

Teknikringen i sträckningen mellan personalbostädernas park i öster och Brinellvägen i väster, är formellt en gata men har snarare karaktären av informellt stråk. Inom området finns gångvägar samt upptrampade stigar, mellan byggnaderna. I släppet mellan personalbostäderna i norr och norr om Kemisektionens byggnad leder en gångvägar vidare ut i skogen.

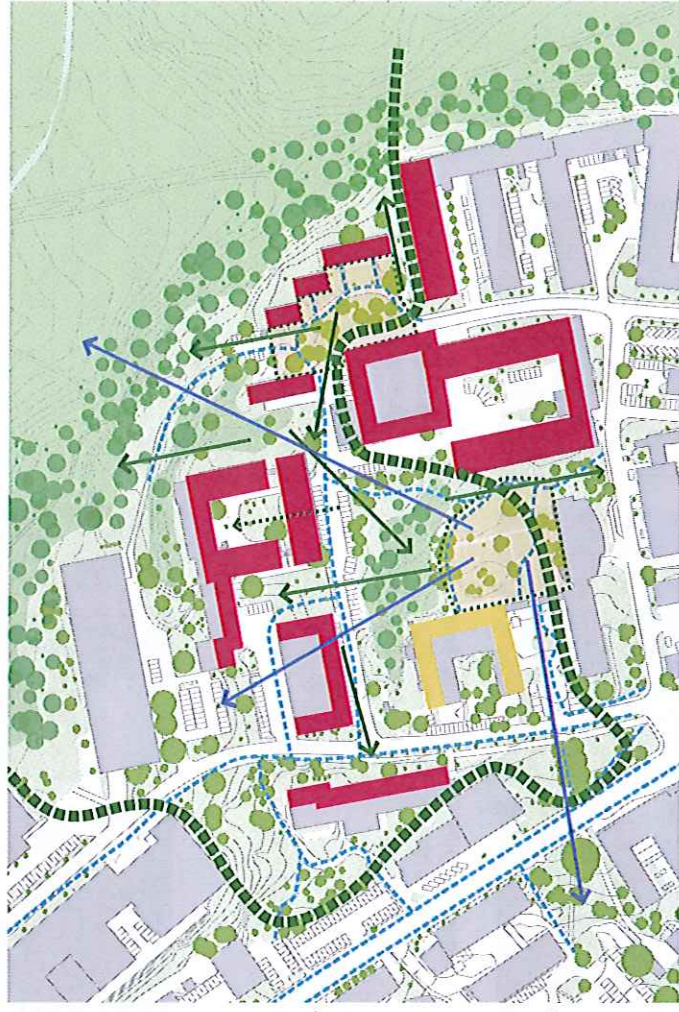
Den samlade bebyggelsen inom delområdet har

högt kulturhistoriskt värde och är nästan samtliga grönklassade. Byggnaderna har uppförts utifrån den tidigt framtagna utbyggnadsplanen, generalplan från 1943, som i stora drag har efterföljts. Samtliga hus har även följt traditionen och uppförts medvetet i rött tegel i likhet med samtliga byggnader utmed Osquars backe och Teknikringen. Även den helt nyligen

uppförda byggnaden av A&P arkitektkontor har ett tegel i fasaden men med något avvikande kulör för att markera ett nytt skott från vår tid, men anpassning och besläktning med områdetraditionen. Kontrasterande till detta står Röda korsets sjukhusbyggnad som invigdes 1927 på höjden med putsade/slammade fasader i gulbeige ton. Byggnaden uppfördes mycket medvetet i kontrast mot KTH: tunga tegelarkitektur. Röda korsets byggnad uppfördes efter helt nya ideal och för en annan verksamhet. När det uppfördes 1927 fanns ett relativt stort rumsligt avstånd till KTH:s byggnadskomplex.

I delområdet där Teknikringen norrutt möter

bostadshusen och runder Operahögskolan är stadsrummet mera upplöst och vagt genom avslutningen med de fyra små förskjutna bostadshusen i ett vidgat gaturum med ordnad park och grönska.

Fasaderna är enkla med tegeltäckta sadeltak. Här har man medvetet släppt gaturummet för att skapa boendekvalitet med hus i park för de anställda (ursprungligen uppförda för laboratorievaktmästare). Den gröna Nationalstadsparken står som en tät grön vägg som bakgrund. Transformatorstationen i anslutning till Operahögskolan har en för upplevelsen av stadsrummet och byggnaden skymmande placering. Den bryter en viktig siklinje i gatuperspektivet och förvarskar även fasaden till Operahögskolan med sin placering utan arkitektonisk koppling eller dialog.

I förlängningen av Teknikringen västerut, norr om f.d. Röda Korsets Sjukhus har en ny byggnad uppförts i gatulinje med Hus 43:11 och 43:12, väg och vattenbyggnad resp byggnadskonstruktion. Härigenom har grönytor minskats och den tidigare mer upplösta formen utefter gatan som stod i dialog med Röda Korsets parkmark förändrats och rätats ut. Ett gaturum med parallella byggnadskroppar och tydligare riktning har nu skapats. Röda Korsets park har redan vid byggnandet av Alvenlaboratoriet, Hus 43:16 från 1953 påverkats och den tidigare öppna parken mot det fria "ramats in" vilket föranledde till protester från sjukhemmet vid uppförandet.

Tolkande

Beskrivning av delområdets historiska betydelse samt speciellt betydelsebärande och förmedlande egenskaper

Delområdet är präglad av det omgivande djurgårdslandskapets historiska lager, den ursprungliga landformen, Björnmäset och vegetationen i jaktparken. Röda Korset på sin kulle och med sitt tydliga omland är en del av det gleset bebodda institutionsbältet. Campusbebyggelsen i rött tegel med sparade ekar och lövträd i grönskande sammanbindande stråk mellan byggnaderna, är resultatet av byggnadskommittéernas uttalande mål för landskapsställningen. Tillsammans med den monumentala sekvensen av gårdar utgör de fristående tegelbyggnaderna i vårdad djurgårdsnatur mest karaktärsfulla delen av det under nittonhundratalet snabbt expanderande campusområdet.

Bebyggelsens historiska betydelse är väsentlig, både ur arkitektoniskt perspektiv, vilket stadsmuseums höga klassificering av bebyggelsen i delområdet speglar, men också ur samhällshistoriskt utvecklingsperspektiv. Mötet mellan den expanderande högskolan och Röda Korsets sjukhus med sin medvetna placering på höjden, uppfört efter studier och inspiration från amerikanskt höghusbyggande från 1920-talet, är tydligt avläsbar här. Mötet mellan två olika verksamheterna med olika förutsättningar och krav på utrymme och respektavstånd tydliggörs i detta område.

De små bostadshusen är viktiga komponenter som speglar högskolans verksamhet under 1940-talet med medvetet projekterade personalbostäder för vaktmästare i vacker rofylld parkmiljö, men med närhet till arbetsplatsen.

Värdering

Beskrivning av områdets kulturhistoriska värden samt utvecklingspotential, sårbarhet och förändringskapacitet

Hela delområdet utgör ett av de värdefullaste och därmed känsligaste områdena inom KTH-campus. Röda Korsets kulle och parkanläggning utgör tillsammans med strukturen med fristående byggnadskroppar med gröna stråk det främsta värdet i delområdet. Områdets skala med byggnader i måttlig skala och i relation till trädtopparna är en viktig aspekt att beakta.

Möda har lagts vid att spara enskilda ekar. Detta är ett synbart spår av ett uttalat gestaltningsmål som styrt området i hundra år. Den sammanhållande ekparkens värde kan snabbt raseras om inte enskildas träd värde identifieras och respekteras.

Samtliga klassade byggnader i delområdet har ett högt kulturhistoriskt värde, grönklassade, och utgör en viktig länk för avläsbarheten och förståelsen för KTH:s utvecklingshistoria och är självklart samtliga bevarandevärde i sin arkitektur och i sitt innehåll. Byggnaden Kemi 43:19 är ännu ej klassificerat, men bedöms här som byggnad av visst värde för miljön), och speglar Kemikvarterets utveckling och expansion söderifrån med fyra olika byggnadskroppar från olika

Röda Korsets kulle

decennier med fyra olika arkitekter (Lallerstedt 1922, Nils Ahrbom 1950, Gunnar Henriksson 1964 samt Hando Kask 1985). Byggnaden visar på ett intressant sätt teglets tradition och förändring över tid. Per Ahrboms nyligen uppförda byggnad vid Väg och vatten utgör ytterligare en årsring av tegelhistoria i området. Det nybyggda huset 2013 vid Väg och vatten, Hus 43:11 är av hög arkitektonisk kvalitet och materialbehandlingen och följer tegeltraditionen i området väl, i paritet med befintlig klassad bebyggelse. Transformato-byggnaden med sin placering är även den i tegel men bedöms sakna arkitektoniskt och kulturhistoriskt värde.

Aktiverande

Kort beskrivning av områdets handlingsmöjligheter med förslag och idéer för förvaltning och utveckling

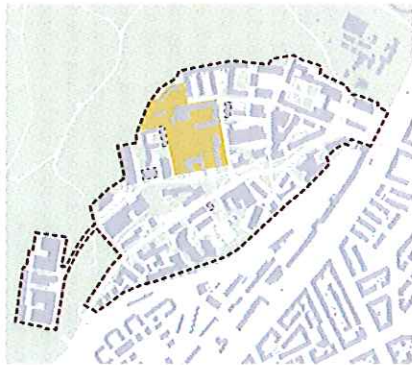
Platsen bedöms ha begränsad utvecklingsmöjlighet för nybyggnader i anslutning väster- och nordväst om de små bostadshusen som enskilda byggnader eller tillbyggnader, i en fortsatt tegeltradition. I anslutning väster om Operahögskolan finns även möjlig plats. Bebyggelse i anslutning till Röda Korsets Sjukhus med skyddad park, bedöms som ett område med mindre förändringskapacitet. Vid eventuell bebyggelse i parken måste byggnadsvolymer vara av måttlig skala och underordnade landformen. Vad gäller

materialbehandling bör ljus puts övervägas, i likhet med den tillbyggnad för sjukskoterskolan söder om parken som färdigtälldes 2002. (Arkitekt, Gyllenpalm & Sohlman.) Siklinjer och breda stråk ut mot Norra Djurgården bedöms vara underordnade till förmån för en sammanlänkande grönstruktur. Då park och naturmark tas i anspråk för ny bebyggelse måste ny sammanbindande parkmark utveckla. Detta kan ske om hårdgjorda ytor för bla parkering avvecklas till förmån för den sammanbindande naturparkkaraktären med fokus på karaktären ek i gräsbotten.

Sammanfattande

Kort sammanfattning av analysen och de viktigaste aspekterna som ska bidra till planarbetet eller bebyggelseutvecklingsprocessen (studentbostäder)

En mycket viktig aspekt ut landskaps- och kulturmiljösynpunkt är att ta tillvara den strukturella och arkitektoniska krooken mellan Campus KTH tätare "institution i park"-struktur i rött tegel och Röda Korsets solitära karaktär, med den högresta byggnaden i just gul puts omgiven av naturmark och park. Om naturmark bebyggs med fristående byggnadskroppar i trädtoppskala, måste nya gröna stråk skapas. Områdets ekar och topografi måste respekteras vid placering av enskilda byggnader så att den hundraåriga gestaltningsprincipen för campus förvaltas.

1: Forskarbostäderna 43:41-44
 Ursprungligen uppförda som bostäder för laboratorievaktmästare
 Adress: Teknikringen 60,62,68 och 70
 Jur.bet: Norra djurgården 1-49
 Anl.nr: A0043041, A0043044
 Byggår: 1947
 Arkitekt Nils Ahrbom
 GRÖNKLASSAD BYGGNAD

2: Operahögskolan samt Alfvénlaboratoriet 43:16
 Adress: Teknikringen 31-35
 Jur.bet: Norra Djurgården 1-49
 Anl.nr: A0043016
 Byggår: 1953, ombyggt 1964 och 1991
 Arkitekt: Nils Ahrbom
 GRÖNKLASSAD BYGGNAD

3: Väg o vattenbyggnad 43:11
 Adress: Teknikringen 72-76, Stockholm
 Jur.bet: Norra djurgården 1-49
 Anl.nr A0043011
 Byggår: 1957, ombyggt 1995
 Arkitekt: Nils Ahrbom
 GRÖNKLASSAD BYGGNAD

4: Väg o vattenbyggnad 43:12
 Adress: Teknikringen 78, Stockholm
 Jur.bet: Norra djurgården 1-49
 Anl.nr A0043012
 Byggår: 1957, ombyggt 1999
 Arkitekt: Nils Ahrbom
 GRÖNKLASSAD BYGGNAD

5: Väg o vattenbyggnad ?
 Adress: Teknikringen ?, Stockholm
 Jur.bet: Norra djurgården 1-49
 Anl.nr A00430??
 Byggår: 2013
 Arkitekt: Per Ahrbom
 ÄNNU EJ KLASSAD BYGGNAD

6: Nätstation vid 43:16
 Adress: Teknikringen 78, Stockholm
 Jur. bet: Norra Djurgården 1-49
 Anl. Nr: Vid A0043016
 Byggår: ?
 Arkitekt: ?
 ÄNNU EJ KLASSAD BYGGNAD

7: Kemi 43:19
 Adress: Teknikringen 56-58, Stockholm
 Jur. bet: Norra Djurgården 1-49
 Anl. Nr: A0043019
 Byggår: 1985
 Arkitekt: Hando Kask
 ÄNNU EJ KLASSAD BYGGNAD

8: KTH-huset 43:23 F.d Röda korsets sjukhus
 Adress: Brinellvägen 8, Stockholm
 Jur. bet: Norra Djurgården 1-49??
 Anl. Nr: A0043023
 Byggår: 1927
 Arkitekt: Carl Westman, Park Ester Claesson
 GRÖNKLASSAD BYGGNAD, o-bestämmelser i Dp. byggnad och mark

Stockholms stadsmuseums klassificeringskarta

11 DROTNING KRISTINAS VÄG NORRA

B T V A S

D - Studentbostäder vid Drottning Kristinas väg Norra, del av Norra Djurgården 1:49 DNR 2013-0208 (Formell beteckning)

Beskrivning
Beskrivning av delområdets historiska karaktär byggnader utvecklingsdrag och kännetecken

I utvecklingsområdet Drottning Kristinas väg Norra ingår två landskapliga karaktärsområden. Östra delen av området har en "institution i park" karaktär med fristående byggnadskroppar omgivna av sparad och vårdad djurgårdsnatur och utgör en del av östra campus norra del. Den västra delen av området utgör en del av "Triangelparken och Drottning Kristinas väg", ett karaktärsområde som utgör gräns mellan östra och västra campus och präglas av ett tydligare gaturnum med förgårdsmark i form av anlagd park och naturmark i en mosaik.

Terräng och grönstruktur

Mellan Brinellvägen och Drottning Kristinas väg löper ett brett sluttande stråk av naturmark med hällmark med spontant förvungrad busk- och trädvegetation. Slänten övergår i väster i en öppen plats med solitära ekar upplåten till parkering. Ekarna bidrar tillsammans med ett stort antal ekar på andra sidan Drottning Kristinas väg en sammanhängande informell ekpark. I den östra delen av området ansluter Norra Djurgårdens naturmark i breda stråk mellan huskropparna. Även här utgör solitära ekar områdets karaktärsträd. Sparad och vårdad naturmark mellan huskropparna och den mot öster fallande terrängen ger området sin karaktär.

Enligt Akademiska hus Trädinventering Campus-Vallhallavägen, 2006-10-25, är åtta träd inom delområdet särskilt bevarandevärda.

Byggnadsvolymer och siktlinjer

Bebyggelsen i området är förhållandevis låg och fristående. Undantaget utgörs av Lantmäterihuset vars två byggnadskroppar är ihopbyggt kring en v-formad gårdsbildning. Alla byggnader är terränganpassade och inordnade i den fallande terrängen. Norra Djurgårdens vegetation syns som fonder bakom och mellan byggnadskropparna i siktlinjer mot öster. Bebyggelsen på höjden längs Drottning Kristinas väg är generellt högre, men håller sig i jämnhöjd med ekarnas trädtoppar. Parkeringsplatsen vid Drottning Kristinas väg ger långa siktlinjer ut över Norra Djurgårdens grönska och gasklockan i Hjorthagen. Från Brinellvägen

ges kortare fria siktlinjer in mot den täta vegetationen. I de båda gaturnummens längsriktning ges längre siktlinjer mot Norra Djurgårdens vegetation.

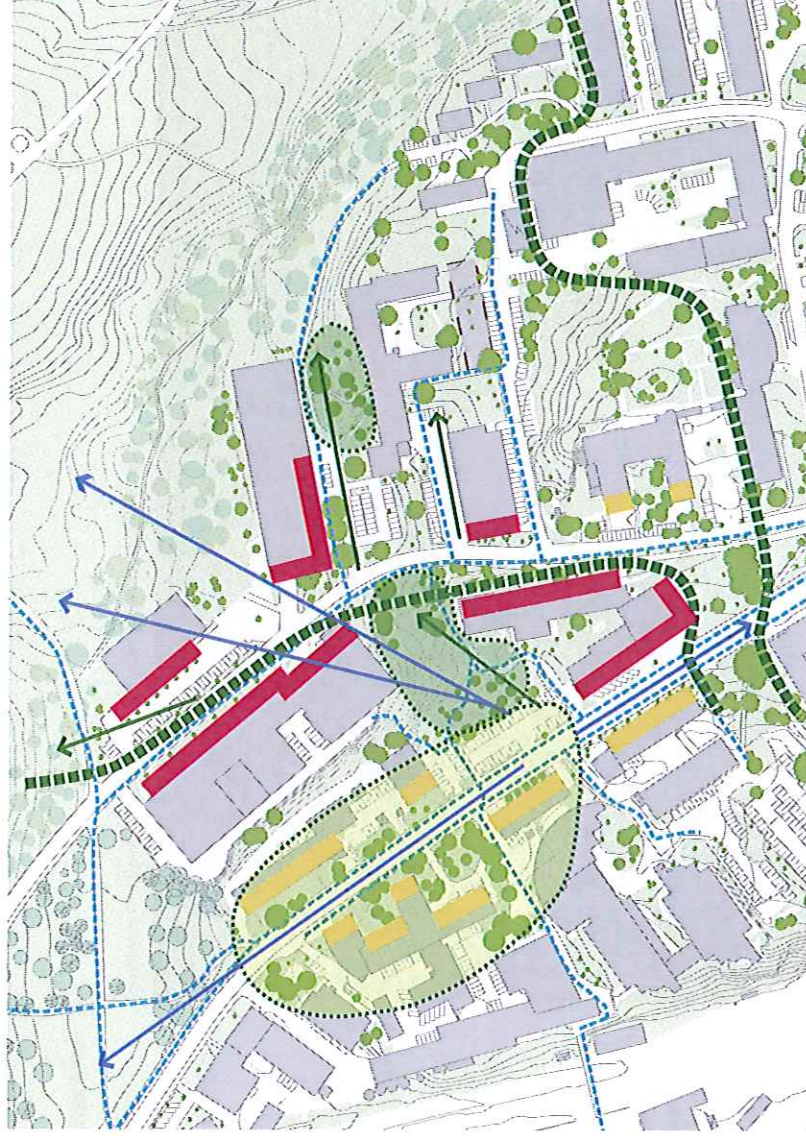
Platser, parker, entréer och uteplatser

I anslutning till KTH-hallen, vid Brinellvägen finns en monumental trappa och stenlagd platsbildning och norr om området ansluter Maskinparkens tvärgående parkstråk. Naturmarkspariet utgör en viktig parkstruktur även om den inte är tillgänglig. De flesta entréerna är vända mot gaturnummen och i många fall markerade med planteringar. En större restytan mot gaveln till Dans- och cirkushögskolan är även den

planterad med exotiska buskar och perenner. En för campusområdet karaktäristisk uteplats är belägen väster om Lantmäterihuset i ett gott solläge

Gaturnummet

Brinellvägens och Drottning Kristinas vägs gaturnum skiljer sig åt i karaktär. Brinellvägen ansluter till delområdets mer informell och landskaplig karaktär, med bredare förgårdsmark, fragment av sparad hällmark och gatuplantering av björk i den södra delen. Drottning Kristinas vägs gaturnum präglas av en de gula tegelbyggnaderna som är placerade i en mer stadsmässigt struktur vilket skapar ett tätare gaturnum

med ett karaktäristiskt inslag av solitära ekar som bryter siktlinjerna. Även entréer och gårdar har ett mer parkmässigt uttryck med rosenplanteringar och perenner.

Stråk och gångvägar

Även i detta delområde silar gångstråken, formella och informella uppstrampade stigar, mellan byggnadskropparna. Ett viktigt och delvis svårannonserat stråk leder in i Västra Campus norr från Albanova i väster via en gångbro över spårområdet. Stråket mynnar i Drottning Kristinas väg och leder vidare via naturmarkspartiet ner mot Brinellvägen, förbi Dans- och Cirkushögskolan och ut i Norra Djurgården grönska.

Tolkande

Beskrivning av delområdets historiska betydelse samt speciellt betydelsebärande och förmedlande egenskaper

Området gränsar i väster till Drottning Kristinas väg med byggnad för Kimab uppfört i gult tegel 1958, i norr av samhörande byggnad/verksamhet från 1946, arkitekt Nils Ahnborn och Helgo Zimdahl. Byggnaderna är alla gulkladdade av stadsmuseet.

I söder utgår områdesgränsen av en röd tegelbyggnad, Lantmäteriet, som är byggt med en V-formad öppen gård mot norr och lägre flygel mot Brinellvägens lägre nivå, där KTH-hallen och Cirkushallen utgör områdesgräns mot parken. Bergs stora låga byggnad utgör en tegelröd områdesgräns åt norr. En ny byggnad på parkeringen utmed Brinellvägen vid Cirkushögskolan är under projektering. Utvecklingsområdet är som tidigare beskrivits starkt präglad av det omgivande djurgårdslandskapet topografi och vegetation. Landskapets historiska lager; den ursprungliga landformen, Björnåset och ekvegetationen utgör karaktärsskapande element i samverkan med tegelarkitekturen.

Den successiva övergången från park/skog i öster till rätt bebyggt campusområde i väster är ett av de tydligaste exemplen på hur naturmark och bebyggelse samverkar

inom campusområdet. Även Drottning Kristinas vägs funktion som ett gammalt stråk och en gräns mellan västra och östra campus utgör en viktig kvalitet.

Området är p.g.a. sin kupering endast tillgängligt mellan Brinellvägen och Drottning Kristina väg, via trappor/gångväg utmed Lantmäteriets lågbyggnad. Det gula och röda byggnadsmaterialet möts här väldigt tydligt i stadsrummet, vilket gör platsen intressant vid gestaltning av nya byggnader på platsen.

Värderande

Beskrivning av områdets kulturhistoriska värden samt utvecklingspotential sårbarhet och förändringskapacitet

Området har ett högt värde med det sammanhängande stråket av värdad naturmark och hällmarkslianten. I den västra delen finns byggbara asfalterade parkeringsytan utmed Drottning Kristinas väg i väster. Här finns värdefulla ekar i hårdjord yta som bör tas tillvara De kulturhistoriska byggnadsvärdena utgörs av byggnader av god tegelarkitektur såsom Lantmäteribygnaden, Kimabs byggnader. (oklassade resp. gulkladdade)

I områdets norra och östra delar finns Bergs och Cirkushallen som båda är grönklassade.

Dessa bedöm dock ej påverkas av ny bebyggelse p.g.a. det stora avståndet till föreslagen plats Se nedan.

Aktiverande

Kort beskrivning av områdets handlingsmöjligheter med förslag och idéer för förvaltning och utveckling

Området för bebyggelse bör ur kulturmiljösynpunkt koncentreras till parkeringsytorna och stadsrummet utmed Drottning Kristinas väg. Det är av stor vikt att den visuella kontakten i gröna stråk mellan byggnaderna bibehålls och utvecklas. Placeringen på en höjdräckning gör att relationen till Röda korsets landmärke noga måste studeras. Enstaka solitära ekar har stor betydelse för både gaturum och den sammanhållna ekparkskaraktären i Västra campus

Siktlinjer in mot Norra Djurgården med gasklocka till vänster om byggnaden

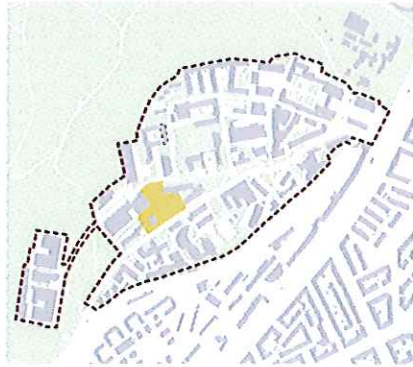
norra den. Funktionen och flöde i det gröna öst-västliga gångstråket är viktigt och måste stärkas. I anslutning till ny bebyggelse bör nya och tydligt utformade gröna stråk skapas mellan byggnaderna.

Den sammanhållande naturmarkskaraktären är utgångspunkt när hårdgjorda ytor överförs till gröna stråk som kompensation. Det breda naturmarkspartiet bör skötas för att skapa siktlinjer och kontakt mellan Brinellvägen och Drottning Kristinas väg. Värdet av enskilda betydelsefulla ekar i Drottning Kristinas väg måste studeras. Nya ekar kan komplettera och bygga vidare på ekparkens karaktär i områdets nordvästra del.

Sammanfattande

Kort sammanfattning av analysen och de viktigaste aspekterna som ska bidra till planarbetet eller bebyggelseutvecklingsprocessen

De nya byggnaderna bör gestaltas utifrån områdets karaktär som är gult och rött tegel. Bevara och utveckla ekparkskaraktären längs Drottning Kristinas väg. Viktigt att bevara det omfattande slänten med hällmarken i sin koppling österut. Nya stråk av sparat eller nyanlagd naturmark, med karaktären "ek i gräsbottnen" bör skapas för att värda sig om campus identitet. Siktlinjer mellan hus, öppningar och respektavstånd samt terrängens utnyttjande är ledord.

Stockholms stadsmuseums klassificeringskarta

1: Lantmäteri 43:20
 Address: Drottning Kristinas väg 30, Stockholm
 Jur.bet: Norra Djurgården 1:49
 Anl. Nr: A0043020
 Byggår: 1958, ombyggt 1969 och 1998
 Arkitekt: Nils Ahrbom
 ÄNNU EJ KLASSAD BYGGNAD

2: KIMAB 94:1, 2
 Address: Drottning Kristinas väg 48, Stockholm
 Jur.bet: Norra Djurgården 1:49
 Anl.nr: A0094001
 Byggår 1946, ombyggt 1965
 Arkitekt: Nils Ahrbom & Helge Zimdahl
 GULKLASSAD BYGGNAD

3: Address: Drottning Kristinas väg 48, Stockholm
 Jur.bet: Norra Djurgården 1:49
 Anl.nr: A0094002
 Byggår: 1946
 Arkitekt: Nils Ahrbom & Helge Zimdahl
 GULKLASSAD BYGGNAD

4: KIMAB 93:3
 Address: Drottning Kristinas väg 53, Stockholm
 Jur.bet: Forskningen 1
 Anl. nr: A0093003
 Byggår: 1958, ombyggt 1986,1994
 Arkitekt: Helge Zimdahl
 GULKLASSAD BYGGNAD

5: BERGS 43:35
 Address: Brinellvägen 23, Stockholm
 Jur.bet: Norra Djurgården 1:49
 Anl.bet: A0043035
 Byggår 1967, ombyggt 1987, 2011
 Arkitekt: Gunnar Henriksson
 GRÖNKLASSAD BYGGNAD

6: FKTH hallen 43:45
 Address: Brinellvägen 38, 40, Stockholm
 Jur Bet: ?
 Anl.nr: IDRHALLO01
 Byggår: 1992
 Arkitekt:Lars Johansson och Mikael Uppling
 ÄNNU EJ KLASSAD BYGGNAD

7: Cirkushallen, dans och cirkushögskolan 43:34
 Address: Brinellvägen 30-36, Stockholm
 Jur. bet: Norra Djurgården 1:49
 Anl. Nr: A00043034
 Byggår: 1972
 Arkitekt: Gunnar Henriksson
 GRÖNKLASSAD BYGGNAD

12 TRIANGELPARKEN

13 KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta källor

- Callert-Holmgren, K, Högland, M Red, 1998, *Stockholm vår gröna stad*, Falköping
- Eig, M Red., 2010, *Kungliga Nationalstadsparken*, Värnamo
- Jonstoj, T, 2000, *Svensk trädgårdskonst under 400 år*, s. 174-175, Stockholm
- Molander, J, 1999, *Kungliga tekniska högskolan*, Stockholm byggnadshistorik 1911-98, Stockholm
- Nilsson, S, *Förundersökning Hus 10*, 2012
- Arkitektur, 1912, utdrag ur: *Tävlingsprogrammet från tävling om Kungliga tekniska högskolan*
- Högskolans lärare, 1918, *Historik och beskrivning rörande nybyggnaderna*
- Tekniska högskolans byggnadskommitté, 1962, *KTH utbyggnad 1960-1970*, Stockholm
- Tekniska högskolans byggnadskommitté, 1970, *Utbyggnadsmöjligheter efter 1970*, Stockholm
- U. F. 1950, *Teknis bygger*, Särtryck ur byggmästaren nr 2, Stockholm
- BBR *Bebyggelseregistret* samt *Beslut - Byggnadsminnesförklaring*, Länsstyrelsen i Stockholms län, 1999-01-11, Dnr 2031-1998-51842.

Förstudie för studentbostäder, 2013-03-26, Akademiska Hus, BSK Arkitekter, Landskapslaget

Planeringsunderlag Utvecklingsplan 2009, KTH och Akademiska Hus, BSK arkitekter

Startpromemoria för planläggning av ca 350 Studentbostäder, 2013-01-28, Stockholms stadsbyggnadskontoretur

Otryckta källor

Arkitektur- och designcentrum, forskarbiblioteket (AD):
Planteringsplan mot terränganpassning för Bergsvetenskap, 1967, Bauer

Lantmäteriets historiska kartor (LM):
Karta över Kungliga Maj. Djurgården, 1869

Stockholms stadsarkiv (SSA):
Topografiska Corpsens karta, 1861
Stockholm med omnejd, 1928

Stockholms stadsmuseum / Stockholmskällan (SSM):

Karta över Stockholm från 1702 av A. Wijkman
Kartor från 1899, 1930, 1956, 1976, 2013

Stockholms stads digitala arkiv:

Detailplaner, Bygg- och plantjänsten:
<http://insynsbk.stockholm.se/Byggochplantjansten/Gallandeplan/>

Bilder

Stockholms stadsmuseum / Stockholmskällan (SSM):

Valhallavägen och Körsbärsvägen mot nordväst:

Wiefeldt, Olle, 1944, Stockholmskällan, Fotonummer SVD 34384

Valhallavägen vid korsningen av Erik Dahlbergsgatan. Vy åt nordväst:
Gram, Ingemar, 1963, Stockholmskällan, Fotonummer DIA 13261

Sophiahemmet, Valhallavägen 91:

U. upphov, 1896, Stockholmskällan, Fotonummer C 1473

Kortage på Sturegatan och Sturevägen, i korsningen mot Valhallavägen, i samband med Olympiska spelen 1912. I fonden Stockholms stadion:

Ellqvist, Oscar, 1912, Stockholmskällan, Fotonummer C 2943

Stockholms Stadion med Klocktornet vintertid mot Sturevägen (nuv. Lidingövägen):

U. upphov, 1912, Stockholmskällan, Fotonummer C 2253

Östra station:

Alrutz, A. O., 1896, Stockholmskällan, Fotonummer C 3489

Folkträngsel på Östra Station,
Pressfotobyrå, 1920-1929, Stockholmskällan,

Tekniska högskolans bibliotek (THB):

Fotoalbum från Gunnar Lindströms arkiv MSSb

Arkitektur- och designcentrum, bildtabas (AD):

Äldre fotografier

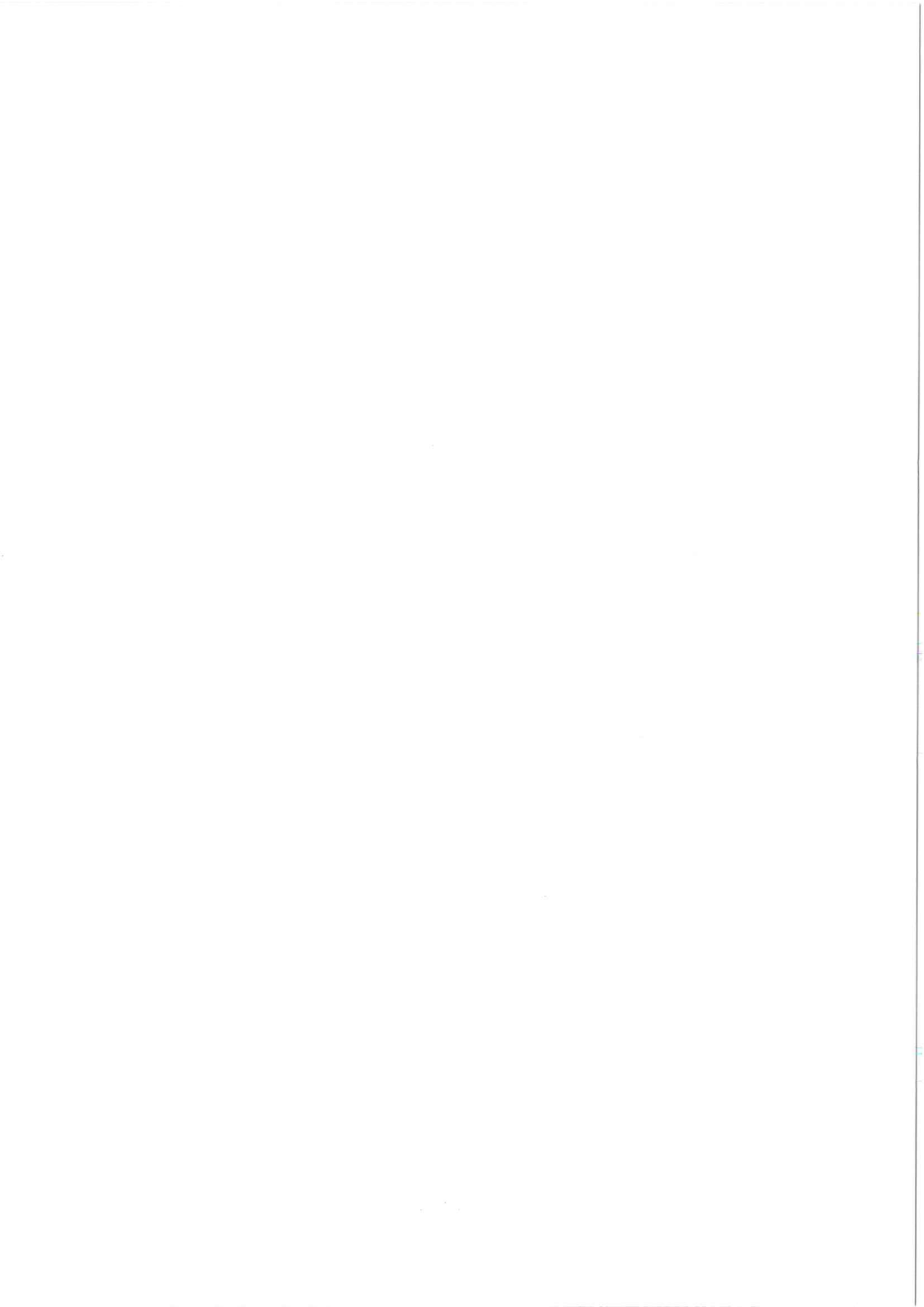
Röda Korset

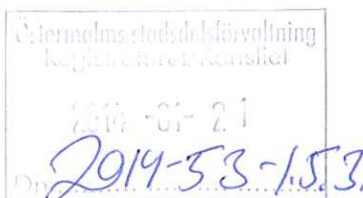
Riksantikvarieämbetet (ATA):

Äldre fotografier

Röda korsets sjukhem, sjukhemsarkiv (RKS)

foto troligen 1930

Sida 1 av 1
DNR 2012-18801
2013-02077
2013-02084
2013-11-15

PM

Parkering på KTH Campus

Bakgrund

KTH Campus växer med anledning av flera nybyggnadsprojekt och därmed ökar det totala parkeringsbehovet på Campusområdet. Detta PM avser att beskriva hur Akademiska Hus arbetar med parkeringsfrågorna som uppkommer i samband med pågående studentbostadsprojekt.

Resultat

Bilagd rapport från Tyréns visar att nuvarande beläggning på parkeringsplatserna på KTH under dagtid är 62-65%. De nu pågående planerna för nybyggnad inom området kommer att minska antalet markparkeringsplatser men medför ett tillskott i garage. Det medför att med samma parkeringstryck som idag kommer beläggningen att öka till mellan 70-77% beroende på p-norm för studentbostäder.

Akademiska Hus uppskattar det tillkommande behovet av bilparkering för studentbostäderna som mycket lågt. KTH Campus ligger extremt kollektivtrafiknära och studenter genererar inte så mycket biltrafik. Behovet av besöksparkering till studentbostäderna bedöms som koncentrerat till kvällar och helger, då beläggningen på parkeringsplatser på Campus är låg.

AH anser att Stockholms stads parkeringsnorm för studentbostäder; 0,1 i detta fall bör sättas till 0 för bilar. Parkeringsnormen för cyklar, 2,0 skall uppfyllas.

AH avser att arbeta för en långsiktig parkeringsstrategi där exempel på åtgärder är: koncentration av bilparkering, ökning av parkeringsavgifter och bättre service för cyklister.

